

نامه فرهنگ

شماره ۶ - مهرماه ۱۳۹۹

آغاز سال تحصیلی
جریب مبارک

گفت‌وگوی نامه فرهنگ با دکتر غلامرضا غفاری

سال تحصیلی جدید و افق‌گشایی‌های نو

صفحه ویژه: کرونا، فرهنگ و دانشگاه

تکانه‌های معرفتی کرونا

- نشانه‌های گذر از دهلیز تاریخ: عبور و عبور؛
اقدامات برخی دانشگاه‌های جهان در دوران
کرونا - قسمت دوم

- معرفی کتاب "جستارهایی در آموزش
"عالی، علم و بحران کرونا در ایران"

صفحه دانشگاه

گزارش‌ها، یادداشت‌ها و نقد و نظرهای
فعالان فرهنگی دانشگاه‌ها

- تجربه ایفای یک مسؤولیت در زمینه
آموزش مجازی از معاونت فرهنگی و
اجتماعی دانشگاه یزد

- تشکلهای دانشجویی در نگاه مقام
معظم رهبری

- سینما به مثابه تسهیل‌گر امر اجتماعی

- درباره "ساختمان کعبه"ی دانشگاه شهید
باهنر کرمان

یادداشت دکتر مسعود فکری

پیش‌گامان جهاد و شهادت؛ الگویی
فرهنگی برای دانشگاه و دانشگاهیان

گزارش دوازدهمین جشنواره بین‌المللی حرکت

گزارش هشتمین جشنواره ملی رویش

دوره انتشار: گاهنامه

موضوع: خبری، تحلیلی و اطلاع رسانی

صاحب امتیاز: معاونت فرهنگی و
اجتماعی وزارت علوم، تحقیقات و
فناوری

مدیر مسئول: غلامرضا غفاری

سر دبیر: مسعود فکری

ویراستار: افسانه بلوری

طراح و صفحه آراء: زهرا حامدی

عکاس: بیژن سهیلی

مدیر داخلی: پریسا آریان فر

پست الکترونیک:

ariyan.p@gmail.com

فکس: ۰۲۱ ۸۲۲۳۳۲۳۳

شماره تماس: ۰۲۱ ۸۲۲۳۳۲۱۲

آدرس: تهران، شهرک غرب، بلوار خوردین،
خیابان هرمزان، نبش پیروزان جنوبی، وزارت علوم،
تحقیقات، و فناوری، طبقه ۱۲، دفتر سیاست گذاری
و برنامه ریزی فرهنگی و اجتماعی

فهرست

▶ به بهانه آغاز سال تحصیلی

(گفتار سردبیر/ ۳)

▶ سال تحصیلی جدید و افق‌گشایی‌های نو

(گفت‌وگو با دکتر غلامرضا غفاری - معاون فرهنگی و اجتماعی وزارت عتف/ ۴)

▶ پیش‌گامان جهاد و شهادت؛ الگویی فرهنگی برای دانشگاه و دانشگاهیان

(دکتر مسعود فکری - مدیر کل دفتر سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی فرهنگی و اجتماعی/ ۷)

▶ گزارش دوازدهمین جشنواره بین‌المللی حرکت/ ۸

(حمیده عبداللهی - محمدمهدی فلاح - اداره‌کل امور فرهنگی)

▶ گزارش هشتمین جشنواره ملی رویش/ ۱۳

(محمد امین بنایی - اداره‌کل امور فرهنگی)

▶ صفحه ویژه: کرونا، فرهنگ و دانشگاه/ ۱۵

▶ تکرانهای معرفتی کرونا/ ۱۶

(صادق آبالان - دفتر سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی فرهنگی و اجتماعی)

▶ نشانه‌های گذر از دهلیز تاریخ: عبور و عبور؛

اقدامات برخی دانشگاه‌های جهان در دوران کرونا - قسمت دوم/ ۱۸
(افسانه بلوری - دفتر سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی فرهنگی و اجتماعی)

▶ معرفی کتاب "جستارهایی در آموزش عالی، علم و بحران کرونا در ایران"/ ۲۴

(رضا ماحوزی و اشرف امینی - پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی)

▶ صفحه دانشگاه: گزارش‌ها، یادداشت‌ها و نقد و نظرهای

▶ فعالان فرهنگی دانشگاه‌ها/ ۲۸

▶ تجربه ایفای یک مسؤولیت در زمینه آموزش مجازی از معاونت فرهنگی و

اجتماعی دانشگاه یزد/ ۲۹
(دکتر سیدمحسن موسوی - رئیس گروه سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی فرهنگی و اجتماعی دانشگاه یزد)

▶ تشکل‌های دانشجویی در نگاه مقام معظم رهبری/ ۳۲

(حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر نورالدین زندیه - معاون فرهنگی دانشگاه امام صادق(ع))

▶ سینما به مثابه تسهیل‌گر امر اجتماعی/ ۳۴

(حسین یزدان‌شناس - دبیر نهمین جشنواره فیلم کوتاه و عکس دانشجویان سراسر کشور - امید)

▶ درباره "ساختمان کعبه"ی دانشگاه شهید باهنر کرمان/ ۳۶

(امیر لری‌زاده - معاون اداره‌کل امور فرهنگی دانشگاه شهید باهنر کرمان)

▶ معرفی باشگاه دانشجویان دانشگاه رازی کرمانشاه/ ۳۸

(دکتر احسان امیری - مدیر حمایت و پشتیبانی فرهنگی و اجتماعی دانشگاه رازی کرمانشاه)

به بهانه آغاز سال تحصیلی

تحقق بخشیدن پیوند آموزش با اجزاء مختلف آن و با نقش آفرینی آموزش دهنده و آموزش گیرنده است. هرچند این مهم در سیاهه مأموریت‌های چنین نهادهایی در صدر قرار می‌گیرد اما نقش اثرگذاری فرهنگی و اجتماعی این نهادها که در شکل‌گیری شخصیت جوانان و نوجوانان در محیط مدرسه و دانشگاه بسیار مؤثر است، نباید نادیده انگاشته شود. مدرسه و دانشگاه در صدد تربیت انسان‌های دانش‌آموخته و فرهیخته اجتماعی هستند. کسانی که در تعامل با جامعه خود، چه در دوران تحصیل و چه پس از آن، در سازگاری با فرهنگ معیار و ارزش محور جامعه کنش اجتماعی درستی را تحقق ببخشند.

آنچه امروز در آغاز سال تحصیلی جدید لازم است به‌عنوان مسأله و موضوع قابل توجه برای مدیران و مجریان امور فرهنگی و اجتماعی مد نظر قرار گیرد، اندیشیدن به دو موضوع است: نخست آن‌که در نقشه راهی که شرایط کنونی بر جامعه علمی و آموزشی تحمیل کرده است، چگونه می‌توان سهم عناصر فرهنگی و فعالیت‌های اجتماعی را حفظ و تقویت نمود؟

دیگر آن‌که ضرورت‌های ایمن‌سازی در مقابل آثار و پی‌آمدهای فرهنگی دوران کنونی برای مخاطبان دانشگاهی چیست؟

شماره جدید نامه فرهنگی علاوه بر وظیفه اطلاع‌رسانی در حوزه مسائل فرهنگی و اجتماعی در دو سطح صف و ستاد، فرصت مغتنمی را برای تبادل نقطه نظرات و دیدگاه‌های مدیران، کارشناسان و معاونان فرهنگی دانشگاه‌ها فراهم آورده است. انتشار شماره جدید این نشریه را که با هفته گرامی داشت دفاع مقدس همراه گردیده است، به فال نیک گرفته، امیدواریم با استعانت از خداوند و با الهام از پیش‌گامان جهاد و شهادت، در عرصه فرهنگ نیز وظیفه پاس‌داری و الگوسازی را به شایستگی به‌انجام برسانیم.

روزهای پایانی شهریورماه هر سال، با وجود آهسته شنیده شدن آهنگ خزان و پاییز طبیعت اما بهار دیگری را از نوع انسانی آن نوید می‌دهد. بهار آموزش و فراگیری دانش، همه ساله در این ایام خیل فراوان دانش‌آموزان و دانشجویان و آموزگاران و استادان، خود را برای فصلی نوین و سالی جدید در عرصه فعالیت علمی آماده می‌کنند. آن‌چه بیش از هر چیز در این پدیده مبارک - که با وجود تکرار آن همواره تازه و دل‌نشین و شادی‌آفرین است - به ذهن متبادر می‌کند، آغاز دوباره فعالیت‌های آموزشی به‌ویژه برای نسل جوان و نوجوان است که بیشترین مخاطب آن را تشکیل می‌دهند و نشان از پویایی، مهر به زندگی و امید به آینده دارد. جامعه‌ای که با بهره‌گیری از روش‌های علمی آزموده و کارآمد در صدد تربیت نیروی انسانی خود برآید، سرمایه‌گذاری شایسته‌ای را برای تضمین دستیابی موفقیت‌آمیز به اهداف پیشرفت خود به انجام رسانده است. امسال این شور و نشاط به جهت شرایط خاص گسترش بیماری کرونا و همه‌گیری آن با نگرانی و هراس‌هایی همراه شد. از طرفی شوق فراوان دانش‌آموزان و دانشجویان برای بازگشت به مدرسه و دانشگاه و نیز احساس وظیفه آموزگاران و استادان برای انجام وظیفه تعلیم و تربیت، و از سوی دیگر مراقبت‌های لازم برای پیش‌گیری از گسترش بیماری، به چالشی مهم برای همه بخش‌های جامعه اعم از خانواده‌ها و مدیران تبدیل شده است. با چشم‌پوشی از بایسته‌های دوسویه این چالش - که یکی جلوگیری از توقف حرکت کاروان علم و آموزش است و دیگری حفظ سلامت جان انسان‌ها به‌ویژه فرزندان جوان و نوجوان جامعه - اما آن‌چه باید در این کارزار ناخواسته مورد توجه قرار گیرد، حفظ و حراست از عناصر فرهنگی و اجتماعی مرتبط با حوزه آموزش است. شاید به گمان برخی، اساسی‌ترین و محوری‌ترین وظایف مراکز علمی و آموزشی از جمله مدارس و دانشگاه‌ها،

سال تحصیلی جدید و افق‌گشایی‌های نو

گفت‌وگوی نامه فرهنگی با دکتر غلامرضا غفاری،
معاون فرهنگی و اجتماعی وزارت عتف

آموزش عالی که هویت خود را از تعاملات، آیین‌ها و مناسک جمعی و کنش‌گری گروهی اخذ می‌کند و با فرایندهای جمعی و حضوری بازتعریف می‌کنند سخت‌تر و محتاج توجه به ظرایف و الزام‌های بیشتری است.

حوزه فرهنگی و اجتماعی دانشگاه‌ها در زمره چنین بخش‌هایی قرار دارد. افزون بر این، نقش اجتماعی و فرهنگی دانشگاه و برنامه‌های آن در یک جهان به‌سرعت در حال تغییر، تقریباً در یک وضع دائمی گذار و تغییر قرار دارد و در مواجهه با درنگ‌های جریان‌ساز و نقطه‌های عطف، بیش از هر مجموعه دیگر نیاز به بازاندیشی و تنظیمات مجدد دارد تا خود را برای نقش‌آفرینی‌های تازه، مواجهه اثر بخش و کاهش هزینه‌های اجتماعی و روانی برآمده از وضعیت تجربه شده و شرایط پیش‌رو آماده نماید. البته باید پذیریم که زایش‌ها و نوزایی در ناهمواری‌ها و شرایط سخت، فرصت رویش بیشتری پیدا می‌کنند، چرا که روشن‌گری، در تاباندن نور بر عرصه‌های تاریک و نه چندان روشن برای افق‌گشایی و گشایش‌های نو و تازه‌ساختن دانش و روکردن شیوه‌ها و فنون کارآمدتر برای عبور از تنگناها و مشکلات دیروز و امروز و کسب قدرت و توان‌مندی بیشتر در پرتو دانایی‌های جدید کسب شده معنا می‌یابد.

با توجه به شروع سال تحصیلی جدید و ادامه

جناب آقای دکتر غفاری با سلام و سپاس از فرصتی که برای این گفت‌وگو در اختیار ما قرار دادید، به‌عنوان اولین سؤال، با توجه به این‌که دانشگاه‌ها در سال تحصیلی گذشته به دلیل شیوع ویروس کرونا با وضعیت تجربه‌نشده‌ای مواجه شدند و تقریباً از ماه اسفند، قرنطینه‌های خانگی شروع شد، فعالیت‌ها و برنامه‌های معاونت فرهنگی و اجتماعی چقدر تحت تأثیر این موضوع قرار گرفت و چه تغییرات مهمی در شیوه و چگونگی فعالیت‌های دانشجویی به‌وجود آمد؟

با شروع شیوع ویروس کرونا در فضای مراکز آموزشی و پژوهشی کشور شاهد حضور دوگانه فیزیکی و مجازی و کنش‌گری و فعالیت در دو جهان فیزیکی و مجازی بوده‌ایم. دو جهانی که هر کدام اختصاصات و تجربه زیسته خود را دارند. در زمانه و شرایطی که حضور فیزیکی کاهش پیدا می‌کند و یا تعلیق و سد می‌شود و امر بر ناتعلیلی و تعطیل نشدن است، طبیعی است که با بازآرایی جدید باید به سمت فعال ساختن و استفاده از بسترهای دیگر رفت. بر این مینا ستاد وزارت عتف و دانشگاه‌ها از همان هفته‌های اول این بازآرایی را مورد توجه قرار دادند.

بی‌گمان این بازآرایی برای بخش‌هایی از نظام

روند آموزش‌های مجازی در اکثر دانشگاه‌ها، برنامه‌ریزی و سیاست‌اصولی معاونت فرهنگی و اجتماعی در این ارتباط، به‌ویژه برای استقبال از دانشجویان جدیدالورود و اجرای برنامه‌های فرهنگی در شرایط متفاوت فعلی، چیست و چه راهکارهایی برای سازگاری با این موضوع و کنار آمدن با چالش‌های احتمالی حاصل از عدم حضور فیزیکی دانشجویان، در نظر گرفته شده است؟

دنبال گزینه‌های بدیل بودن امری محتمم در جامعه سیال و پرریسک مدرن است؛ در نتیجه، قابلیت‌ها و ظرفیت‌های نهفته و ناپیدا را باید به صحنه آورد. جایگزین‌ها و طرح سناریوهای تازه را باید در دستور کار قرار داد. نگاه‌های چند سویه و اندیشیدن و طرح برنامه‌های چندگانه و ترکیبی می‌تواند راهگشا باشد. قسمت‌هایی از برنامه «آیین نودانشجویان» را می‌توان در قالب‌های هنرمندانه و با بهره‌گیری از هنر دیجیتال و ظرفیت‌های نوینی که در فضای مجازی وجود دارد، مورد بازآرایی و باز تولید قرار داد تا به‌واسطه آن حس تعلق به دانشگاه و هویت دانشجویی را در ذهن و ضمیر نودانشجویان رقم

زد. در این خصوص به دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور طرح پیشنهادی «آیین نودانشجویان» با توجه به شرایط کرونایی ابلاغ شده است که در خود رهنمودهایی برای استقبال از نودانشجویان دارد.

به نظر می‌رسد سال تحصیلی پیش‌رو برای اکثر دانشجویان با نگرانی‌ها و چالش‌هایی همراه است و شاید وضعیت به‌وجود آمده،

به‌صورت ناخودآگاه فضای فکری آنان را متشنج و درگیر یأس و ناامیدی سازد، با توجه به این که یکی از مؤثرترین پی‌آمدهای فوق برنامه‌های دانشجویی، افزایش شور و نشاط و ایجاد انگیزه و امید در دانشجویان بوده و هست، به نظر شما چگونه می‌توان بحران پیش آمده را به‌نحوه مدیریت کرد که آسیب‌های احتمالی به حداقل برسند و هم‌چنان زمینه‌ای برای ایجاد شور و نشاط دانشجویان از طریق مشارکت در فعالیت‌های جمعی فراهم باشد؟

عنوان شد که جهان جدید مدام در معرض تغییر و پررش‌های بنیادین و تازه‌ای قرار دارد که نقادی و بازخوانی آراء، سیاست‌ها و تنظیم مجدد امور، وجه اجتناب‌ناپذیر آن است؛ و در حوادث تلخ هم فرصت‌هایی است برای مجموعه‌هایی که اهل تعقل و تدبیر هستند؛ و مجموعه‌ها باید قابلیت انطباق با چالش‌های جدید و پیش‌رو و نیز ایفای نقش‌های تازه را اثبات نمایند. بی‌تردید هر نوع تعلیق و وقفه‌ای، امور را از سامان‌مندی قبلی خود به‌دور می‌سازد و چه بسا موجب بحران باشد.

در این احوال، آن‌چه که اهمیت دارد وسعت بخشی به جهان اجتماعی، فرهنگی و سیاسی جامعه دانشجویی و ابداع آینده و آینده‌آفرینی با طرح ایده‌های جدید، خلق آینده و ایجاد امید و اعتماد به فردا و آینده پیش‌رو است. این مهم بیش از هر چیز در گرو گسترش و تعمق بخشی به مشارکت ذهنی و عملی دانشجویان و تقویت امر با دانشگاه بودن و حضور فعال در برنامه‌های مجازی و حضوری است.

دنبال گزینه‌های بدیل بودن امری محتمم در جامعه سیال و پرریسک مدرن است؛ در نتیجه، قابلیت‌ها و ظرفیت‌های نهفته و ناپیدا را باید به صحنه آورد.

جایگزین‌ها و طرح سناریوهای تازه را باید در دستور کار قرار داد.

تربیت نیروی انسانی) و هم شهروندانی مسؤول؛ دانشگاه دانش‌آموختگانی را تربیت کند که هم شجاعت پذیرش خطر را داشته باشند و هم درایت تشخیص درست خطاهایی که رخ نموده است. به این سبب، معاونت‌های فرهنگی و اجتماعی باید نگاه و توان خود را مصروف تقویت مکانیسم‌های ارتباطی و تعاملی در مقیاس‌های درون‌بخشی و بین‌بخشی نمایند و فرصت و بستر لازم برای بیشتر دیده شدن کنش‌گران دانشجویی را فراهم کنند و تنوع‌بخشی به فعالیت‌ها، نوآوری و رویش‌های تازه که مقوی‌پویایی و بالندگی است را به جد مورد توجه قرار دهند.

به‌عنوان سؤال آخر، اولویت‌ها و انتظارات معاونت فرهنگی و اجتماعی از دانشگاه‌ها و گروه‌های مختلف دانشجویی تحت مدیریت آنها، در سال تحصیلی جدید و در شرایط ویژه فعلی چیست؟

بپذیریم که باز تعریف سیاست‌ها و برنامه‌ها در شرایط پیش‌آمده و پیش‌رو در تمامی عرصه‌ها، اعم از آموزش، پژوهش و فرهنگی-اجتماعی، امری اجتناب‌ناپذیر است. بر این نکته ابرام و تأکید است که دانش‌آموختگان دانشگاه هم باید کنش‌گرانی حرفه‌ای و قابل باشند (در قالب

دفتر سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی فرهنگی و اجتماعی منتشر خواهد کرد:

تحلیل نظرات و پیشنهادهای مسؤولان فرهنگی و اجتماعی دانشگاه‌ها درباره مسائل مرتبط با کرونا

مشکلات احتمالی به شش دسته موضوعی تقسیم می‌شود:

- ۱- آسیب‌های روان‌شناختی (روحی- اخلاقی) و فرهنگی؛
  - ۲- علمی- آموزشی؛
  - ۳- پزشکی- بهداشتی؛
  - ۴- زیرساختی- کالبدی؛
  - ۵- بودجه و امکانات مالی (دانشجویان و دانشگاه‌ها - هر دو)، و رفاهی؛
  - ۶- خانوادگی- اجتماعی و سیاسی- امنیتی.
- در هر کدام از این موارد راهکارهای پیشنهادی در دو حوزه دانشگاه و دانشجویان ارائه شده و در بخش پایانی مواردی به عنوان نتایج و جمع‌بندی حاصل از تحلیل مسائل و راهکارها، مطرح شده است. این کتابچه در ماه‌های آتی منتشر و در دسترس مسؤولان فرهنگی قرار خواهد گرفت.

آغاز سال تحصیلی جدید در شرایط شیوع یک بیماری پاندمیک، دفتر سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی معاونت فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری را بر آن داشت تا ضمن نظرخواهی از مسؤولان فرهنگی دانشگاه‌های کشور، به پیش‌بینی مسائل و معضلات احتمالی، و در صورت امکان، به ارائه راهکار بپردازد. در این طرح، نظرات و پیشنهادهای دانشگاه‌ها طی مکاتباتی اخذ شد و مورد مطالعه و تحلیل قرار گرفت. از میان کلیه دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور، ۴۰ دانشگاه در این طرح مشارکت کردند که ۸ دانشگاه از تهران و ۳۲ دانشگاه از شهرستان‌ها بودند. نتایج این مطالعه در قالب کتابچه‌ای در دست انتشار و خلاصه محتوای آن به شرح ذیل است:

نظرات ارسالی در بخش پیش‌بینی مسائل و یا

پیش گامان جهاد و شهادت؛ الگویی فرهنگی برای دانشگاه و دانشگاهیان

دکتر مسعود فکری - مدیرکل دفتر سیاست گذاری
و برنامه ریزی فرهنگی و اجتماعی

يك جامعه، نقش خالقان و پدیدآورندگان آن است. هر يك از ابعاد این پدیده مهم در تاریخ انقلاب- که رویه پلشت و ناخوشایند آن موسوم به « جنگ تحمیلی » و رویه زیبا و شکوهمند آن « دفاع مقدس » است، نیازمند تأمل و درنگ و تحلیل است اما نقش و جایگاه پیش گامان جهاد و شهادت در خلق این صفحه زرین تاریخ انقلاب اسلامی بیش از ابعاد دیگر، کاربستی برای تقویت و اعتلای فرهنگ نسل کنونی جامعه ما خواهد بود. واکاوی این مهم ما را به دو بعد آن رهنمون می سازد.

نخست آن که این عزیزان که با جان فشانی های خود، در ادای دین به دین و میهن در این دفاع مقدس، از جسم و جان و همه داشته های خود چشم پوشی کردند و آن را ارمغان آرمان های خود نمودند، تربیت یافتگان همین انقلاب اسلامی بوده اند که در دوره کوتاهی توانست در این شخصیت سازی و تربیت کردن نیروهای انقلابی و ارزش مدار موفق شود و این شاید شبیه اعجاز در تأثیرگذاری یک جنبش اجتماعی است که بتواند در دوران کوتاهی چنین سرفرازانی را پرورش دهد. وجه برجستگی دیگر این کنش گران عرصه جهاد و شهادت، نقش آفرینی آنان در قالب ارزش ها، به ویژه گونه دینی آن است.

پیوند عمیق این جهاد و پیکار با باورهای دینی

بزرگداشت ها و یادمان ها برای زنده نگه داشتن ارزش ها و آرمان هایی است که برای هر جامعه ای، علاوه بر جنبه نمادین، نقش الهام بخشی و انتقال فرهنگ از نسلی به نسلی و دورانی به دوران دیگر را ایفاء می کند. عنوان « دفاع مقدس » در ادبیات فرهنگی انقلاب اسلامی که برآمده از رخ دادی هشت ساله است، در آغازین سال های پیروزی، این جنبش اجتماعی را با چالشی بی رحمانه و هجومی کینه جوینانه از سوی بدخواهان آن مواجه کرد و بر او تحمیل ساخت. این عنوان متضمن دو مفهوم برگرفته از فرهنگ ایرانی- اسلامی است:

نخست آن که هم در فرهنگ ملی و از دیرینه اعصار این تمدن با شکوه، دفاع از میهن و سرزمین و استقلال آن با وجود قومیت ها و نژادها و کیش های مختلف، امری مقدس محسوب می شده که این تجلی در دفاع مقدس، با مشارکت اقشار و اصناف مختلف مردم با تنوع های قومی و نژادی در زیر پرچم ایران سرفراز به خوبی هویدا گشته است، و از سوی دیگر، آموزه های دینی، فضیلت دفاع و ایستادگی برای حراست از ارزش های دینی را جهاد و پیکار در راه خدا، و جان نثاری در این راه را بالاترین رستگاری و ارزش برشمرده است. آن چه يك پدیده فرهنگی را برجسته و مانا می سازد، علاوه بر آثار مثبت آن در الگوسازی و تأثیرگذاری آن در اعتلاء و پیشرفت

جهاد و شهادت به دور از مبالغه و بزرگ‌نمایی و با تأکید بر نمایه‌سازی ارزش‌های واقعی آن که قدر و مقدار آن نیز سرمایه‌گران سنگ جامعه ماست، وظیفه‌بایسته‌ای است که همه ما در انجام آن دارای مسئولیت هستیم؛ و این بازنمایی همان هنری است که پیر مرادشان فرمود: شهادت هنر مردان خداست.

پیر ما گفت خطا بر قلم صنع نرفت
آفرین بر نظر پاک خطاپوشش باد!

و نگرش تکلیف‌محور و اخلاق‌مدار به آن، وجه متمایزکننده این جهاد و شهادت از سایر جنگ‌ها و پیکارهای تاریخ معاصر است. امروز در عرصه فرهنگی و برای ماندگار و جاری و ساری ساختن این فرهنگ، نیازمند به بازشناسی ویژگی‌های شخصیتی و مؤلفه‌هایی هستیم که بُعد الگویی آن را در آن عزیزان نمایان و برجسته می‌سازد و شکاف میان نظر و عمل را برای قابل اجرا بودن آن در هر دوره و زمانی برطرف می‌کند. انتقال فرهنگ

گزارش مختصری از:

دوازدهمین جشنواره بین‌المللی حرکت

اداره کل امور فرهنگی - شهریور ۱۳۹۹ (حمیده عبداللهی، محمدمهدی فلاح)

مقدمه

بین‌المللی برگزار کرده است. این جشنواره تلاش می‌کند تا مبنای و مبداء حرکتی نوین برای سازمان‌دهی فعالیت‌های علمی دانشجویی باشد. جشنواره بین‌المللی حرکت رویدادی برای رقابت، عرضه و نمایش دست‌آوردهای برتر علمی دانشجویان است. این

جشنواره بین‌المللی حرکت، ویژه انجمن‌های علمی دانشجویی و با تأکید بر هم‌افزایی، تکثیر ایده‌های خلاق و ایجاد انگیزه و نشاط در انجمن‌های علمی دانشجویی، ده دوره ابتدایی خود را در گستره ملی و دو سال اخیر را در سطح

استمرار بخشد.

*تعداد آثار دریافتی

در زیر گزارشی از تعداد آثار دریافتی در ۹ حوزه اصلی برگزارکننده جشنواره را می‌توان مشاهده کرد؛ چنان‌که مشخص است، بیشترین اقبال در زمینه انجمن برتر با ۴۱۵ اثر و کمترین شاخص مربوط به حوزه اختراع با ۵۳ اثر است. (به‌علاوه ۴۴ مورد در زمینه دانشگاه برتر)

کارآفرینی - ۸۹ اثر؛

کتاب - ۷۱ اثر؛

انجمن برتر - ۴۱۵ اثر؛

بخش ویژه - ۸۵ اثر؛

مسابقه - ۱۷۴ اثر؛

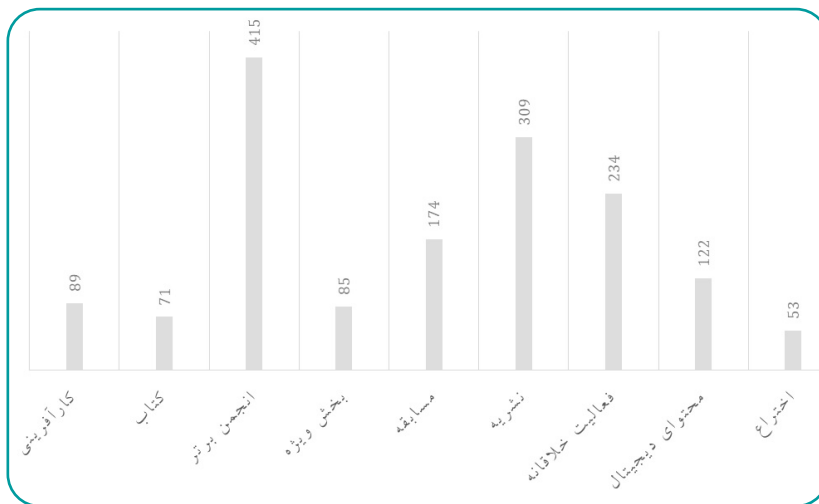
نشریه - ۳۰۹ اثر؛

فعالیت خلاقانه ۲۳۴ اثر؛

جشنواره، به‌صورت سالانه، با سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی اداره کل فرهنگی و اجتماعی، همکاری دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور، و حمایت و مشارکت نهادهای مختلف دولتی و غیردولتی برگزار می‌شود.

در دورانی که شیوع ویروس کرونا فرآیندهای معمول زندگی را دچار خدشه کرده است، جشنواره بین‌المللی حرکت وارد عرصه جدیدی شده است و تلاش می‌کند با بهره‌گیری از ظرفیت‌های فضای مجازی به فعالیت‌های خود استمرار بخشد.

راهبرد اصلی اداره کل فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم در این دوره، تأکید بر تداوم و اجرای برنامه‌ها در نتیجه تغییر و انعطاف در رویکرد برگزاری جشنواره با توجه به شرایط موجود است. متن زیر، گزارش مختصری از دوازدهمین

محتوای دیجیتال ۱۲۲ اثر؛

اختراع ۵۳ اثر؛

*مقایسه جشنواره یازدهم با دوازدهم

تعداد کل آثار دریافتی جشنواره دوازدهم شامل

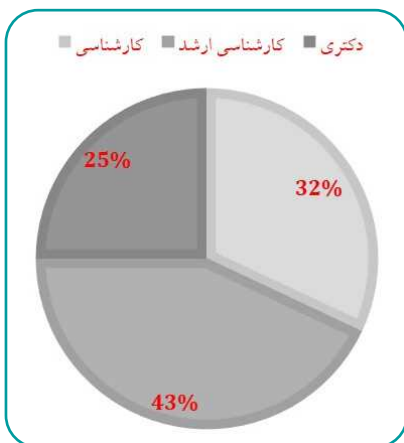
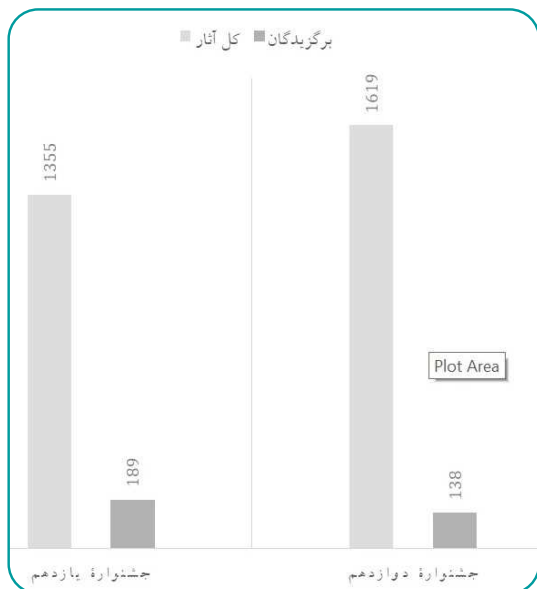
جشنواره بین‌المللی حرکت در شرایطی است که کرونا در ریه‌های جاری زندگی تغییرات جدی ایجاد کرده است؛ ولی ضمناً حکایت از آن دارد که این جشنواره توانسته است خود را با شرایط جدید هماهنگ کند و به فعالیت خویش

شکل‌گیری تحقیقات مشترک میان دانشگاه میزبان و دانشگاه‌های خارجی، و نیز موجب بالا رفتن کیفیت بین‌المللی شدن دانشگاه‌ها شود.

در دوازدهمین جشنواره بین‌المللی حرکت نیز همانند دوره گذشته، نگاه ویژه‌ای به بخش بین‌الملل شد تا بتوان حضور چشم‌گیر و افزایش مشارکت دانشجویان خارجی در این رویداد، نسبت به دوره‌های گذشته را تدارک دید. علی‌رغم تمام مشکلات پیش‌روی جشنواره از دی ماه ۱۳۹۸ تا زمان برگزاری آن، اقدامات مؤثر دبیرخانه بخش بین‌الملل توانست مشارکت بالایی از دانشجویان خارجی را در این رویداد رقم زند.

پس از نهایی شدن فراخوان، دبیرخانه بخش بین‌الملل به اطلاع‌رسانی رویداد در وبسایت‌های جهانی اقدام کرد. هم‌چنین، فراخوان برای دانشگاه‌ها و نهادهای بین‌المللی دانشجویی نیز ارسال شد. در بازه زمانی مشخص شده، بیش از ۳۰۰۰۰ دانشجوی خارجی به‌صورت گروهی یا انفرادی در این رویداد ثبت نام کردند. پس از پایان مهلت ثبت نام، با در نظر گرفتن ظرفیت ۱۵۰ نفره شرکت‌کنندگان خارجی، و پس از چندین مرحله داوری، آثار برتر جهت حضور در رویداد مورد پذیرش قرار گرفتند.

۱۶۱۹ اثر بود که از این میان ۱۳۸ مورد به‌عنوان برگزیده و شایسته تقدیر انتخاب شدند. مقایسه این آمار با اطلاعات دوره یازدهم جشنواره که ۱۳۵۵ اثر از ۱۰۶ دانشگاه و ۱۸۹ برگزیده و شایسته تقدیر بود، حکایت از رشد قریب به ۲۰ درصدی آثار دریافتی دارد. جدول زیر نشان‌دهنده میزان پیشرفت آثار دریافتی در مقایسه جشنواره دوازدهم با جشنواره یازدهم است و ضریب برگزیدگان در هر دوره را مشخص می‌سازد.

*بخش‌های ویژه دوازدهمین جشنواره بین‌المللی حرکت

الف - بخش بین‌الملل

بین‌المللی شدن جشنواره حرکت به‌عنوان بزرگ‌ترین رویداد انجمن‌های علمی دانشجویی توانست فضای علمی و ارتباطات بین‌المللی را در بین دانشجویان و دانشگاه‌ها از تمام نقاط کشور فراهم سازد، به‌گونه‌ای که در صورت ادامه روند مذکور، این رویداد می‌تواند منشأ

جشنواره، بخش ایده‌شو بود که مربوط به ایده‌های خلاقانه دانشجویان در حوزه کارآفرینی و در بستری ابتکارگرایانه معطوف به ارتباط با صنعت پی‌گیری شد. در این حوزه نیز از ۸۶ اثر، ۵ ایده شایسته تقدیر و ۳ ایده برگزیده منتخب شدند. مدیریت این بخش از جشنواره برعهده معاونت فرهنگی دانشگاه شهید بهشتی بود.

- ترکیب هیأت داوران جشنواره

طی فراخوانی که به صورت سراسری به دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی جهت معرفی داوران منتخب برای حضور در دوازدهمین جشنواره بین‌المللی حرکت صادر شد، ۷۳۴ عضو هیأت علمی از ۹۱ دانشگاه و مرکز آموزش عالی داوطلب داور معرفی شدند.

داوری اولیه آثار که به منظور پالایش و تصحیح مستندات دریافتی صورت گرفت، توسط ۱۵ عضو هیأت علمی انجام شد. در مرحله بعدی، داور غیرحضوری و به صورت مجازی توسط ۱۸۴ عضو هیأت علمی صورت گرفت، و در نهایت داور حضوری توسط ۲۰ عضو هیأت علمی، از جمله استادان به نام کشور، به انجام رسید. ترکیب هیأت داوران بر اساس رتبه علمی به ترتیب ۵ استاد تمام، ۳۳ دانشیار، ۱۵۰ استادیار و ۲۶ مربی بود.

- نمایشگاه مجازی دوازدهمین جشنواره بین‌المللی حرکت

به دلیل شرایط حاکم بر کشور، شورای سیاست‌گذاری و دبیرخانه جشنواره بر آن شد تا با بهره‌گیری از ظرفیت فضای مجازی، نمایشگاه دوازدهمین جشنواره بین‌المللی حرکت را به صورت مجازی بازآفرینی کند. بر این اساس، از همه دانشگاه‌های شرکت‌کننده در جشنواره خواسته شد تا با ارسال مستندات انجمن‌های

از مجموع شرکت‌کنندگان در این جشنواره نزدیک به ۳۲٪ دانشجویان کارشناسی، ۴۳٪ دانشجویان کارشناسی ارشد و ۲۵٪ نیز دانشجویان مقطع دکتری تمایل به حضور در این جشنواره داشته‌اند که در بازه سنی بین ۱۸ تا ۴۵ سال قرار داشتند.

در میان شرکت‌کنندگان بخش بین‌الملل این جشنواره، دانشجویان از بیش از ۱۲۷ کشور جهان حضور داشتند. در میان کشورهای ثبت‌نام‌کننده کشورهای روسیه، چین، ترکیه، هند، پاکستان، بنگلادش و ایتالیا بیشترین تعداد متقاضی حضور در جشنواره را به خود اختصاص داده بودند.

هم‌چنین، میزان مشارکت بالایی از رشته‌های مختلف دانشگاهی نیز در بین ثبت‌نام‌کنندگان با بیش از ۱۰۰ رشته دانشگاهی در این رویداد به چشم می‌خورد. گروه‌های آموزشی کشاورزی، هنر و علوم انسانی بیشترین میزان مشارکت را در بین ثبت‌نام‌کنندگان داشتند. از میان کلیه آثار ارسال شده، در طی مراحل مختلف داوری تعداد ۱۵۰ اثر برتر از ۹۸ کشور مختلف جهت حضور مجازی با ارائه پوستر در سامانه نمایشگاهی جشنواره مورد پذیرش قرار گرفتند.

- بخش ویژه انجمن پویا

یکی دیگر از بخش‌های ویژه این جشنواره، بخش انجمن پویا است که به نمایش دست‌آوردهای دانشجویی منحصر به فرد ظرف سال تحصیلی می‌شود. در این بخش که از دوره یازدهم فعالیت خود را آغاز کرده است، ۵۰ ایده برتر به معرفی دست‌آوردهای خود اهتمام ورزیدند که در این میان، ۱ اثر به عنوان اثر برگزیده انتخاب شد.

- بخش ویژه ایده‌شو

یکی دیگر از بخش‌های انحصاری این

است:

[/https://festival.isic.ir/harekat](https://festival.isic.ir/harekat)

- افتتاحیه و اختتامیه دوازدهمین جشنواره بین‌المللی حرکت

با توجه به مشکلات پیش آمده از جهت برگزاری مراسم به صورت حضوری، افتتاحیه و اختتامیه جشنواره به صورت مجازی برگزار شد که اطلاعات مربوط به هر یک از این رویدادها به همراه تعداد بازدیدکنندگانی که مراسم را به صورت مجازی دنبال می‌کردند، در جدول زیر دیده می‌شود:

علمی دانشجویی خود، غرفه‌های مجازی خود را تجهیز نمایند. در نهایت، نمایشگاه مجازی دوازدهمین جشنواره بین‌المللی حرکت با قریب به ۷۰ غرفه دانشگاهی، ۱ غرفه انجمن پویا، ۱ غرفه بخش بین‌الملل، ۱ غرفه کارگاه‌های آموزشی، و ۱ سالن افتتاحیه و اختتامیه ایجاد و برای بازدید عموم مردم تدارک دیده شد. با بهره‌گیری از این فناوری جدید، امکان آن فراهم آمد تا نمایشگاه دوازدهمین جشنواره بین‌المللی حرکت به صورت دائمی دایر باشد و دانشجویان بتوانند در سراسر ایام سال به بازدید از دست‌آوردهای علمی دانشگاه‌ها اقدام نمایند. در آدرس نیز نمایشگاه مجازی در دسترس

رخداد	کل بازدیدکنندگان اسکای روم	بازدیدکنندگان هم‌زمان اسکای روم	حداکثر بازدیدکنندگان اینستاگرام	حداکثر کل بازدیدکنندگان هم‌زمان
افتتاحیه	۲۳۸	۱۵۳	۲۱	۱۷۴
اختتامیه	۴۶۹	۲۲۰	۲۳	۲۴۳

گزارش هشتمین جشنواره ملی رویش

(محمد امین بنایی، اداره کل امور فرهنگی)

کارگزاران فرهنگی، از جایگاه و اهمیت به‌سزایی در حیات فرهنگی و اجتماعی برخوردارند و نقش ویژه‌ای در توسعه فرهنگی جامعه دانشگاهی ایفا می‌کنند. از همین رو، برای اعتلا و پیشرفت بیشتر این مجموعه، ضرورت معرفی ظرفیت‌ها و انعکاس دست‌آوردهای آن بیش از پیش احساس می‌شود. جشنواره کانون‌های فرهنگی، هنری، دینی و اجتماعی «رویش»، به‌عنوان یکی از بزرگ‌ترین جشنواره‌های دانشگاهی، عرصه بروز و ظهور توان‌مندی‌ها و دست‌آوردهای خانواده بزرگ کانون‌ها و فرصتی بی‌نظیر برای تجلی جایگاه و تداوم و توسعه آن‌ها به شمار می‌رود که در سال جاری هشتمین دوره آن برگزار شد. فرآیند اجرایی این جشنواره از آبان ماه سال ۱۳۹۸ با ابلاغ دستورالعمل برگزاری آن در دو سطح دانشگاهی و ملی آغاز شد. در مدت زمان مقرر، بیش از ۶۰ دانشگاه کشور

تجربه فعالیت‌های گروهی و داوطلبانه دانشجویی در ایران پس از پیروزی انقلاب اسلامی، وارد مرحله نوینی شد و تجربه‌های بی‌نظیر و ارزش‌مند را برجای نهاد؛ مجموعه‌هایی خودجوش و متعهد که به تدریج به عناصر مهم و غیرقابل انکار در فرآیند توسعه فرهنگی و پویایی فضای آموزش عالی تبدیل شدند، به‌نحوی که توانستند با رویکرد نوین دانشگاه‌های نسل جدید همراه شده و خود را با کارکردهای آن هم‌گام سازند.

بی‌تردید کانون‌های فرهنگی، هنری، دینی و اجتماعی پس از گذشت بیش از دو دهه از تأسیس خود، یکی از پویاترین و مهم‌ترین مجموعه‌های دانشجویی به‌شمار می‌روند. این گروه‌های نظام‌مند و پرمخاطب که در این مدت، فراز و نشیب‌های زیادی را پشت سر نهاده‌اند، اینک به مدد هم‌دلی و تلاش فعالان و

شرکت کردند. در بخش ایده‌ها نیز، بیش از ۱۰۰ ایده کانونی و ۸۰ چهره موفق کانونی از طریق دبیرخانه جشنواره دریافت شد. به منظور ارزیابی فعالیت‌ها و داوری آثار، بیش از ۹۰ نفر از صاحب‌نظران دانشگاهی دعوت به همکاری شدند و امور مربوط به انتخاب برگزیدگان را در فرآیندی فشرده به‌انجام رساندند. همواره یکی از جذابیت‌های جشنواره ملی رویش، بخش نمایشگاهی آن بوده است که در این دوره با بهره‌گیری از ظرفیت فن‌آرانه به‌صورت مجازی اجرا شد. این نمایشگاه در قالب سالن‌هایی از قبیل: سالن نمایش فیلم‌های منتخب، سالن اجرای موسیقی، سالن اجرای تئاتر، گالری هنرهای تجسمی، گالری عکس، گالری هنرهای کاربردی (صنایع دستی)، سالن رویش‌های دانشگاهی، سالن چهره‌های موفق کانونی و کارگاه‌های آموزشی، پیش‌بینی و در معرض دید علاقه‌مندان قرار گرفت.

هم‌چنین، پنخس ویژه برنامه رادیو رویش کانون‌های دانشگاه رازی در فضای نمایشگاهی از دیگر برنامه‌های بخش نمایشگاهی بود. به‌منظور توان‌مندسازی و مهارت‌افزایی فعالان کانونی، ۶ کارگاه آموزشی با موضوعات: مسؤلیت اجتماعی مجموعه‌های دانشجویی (کانون‌های فرهنگی)، تجربه فعالیت‌های موسیقایی و ورود به عرصه موسیقی حرفه‌ای، خلاقیت و کارآفرینی در فعالیت‌های کانونی، تئاتر به‌علاوه دانشگاه، مسؤلیت اجتماعی کانون‌ها در زیست کرنا، و نقش کانون‌ها در اجتماعی شدن حفاظت از محیط زیست به صورت مجازی برگزار شد. سرانجام، اختتامیه این رویداد با شکوه ملی در روز ۲۷ مردادماه سال جاری با حضور وزیر علوم، تحقیقات، و فناوری و معاون رئیس جمهور در امور زنان و خانواده، به میزبانی دانشگاه شهید بهشتی برگزار شد.

موفق به برگزاری این رویداد پر شور دانشجویی در سطح دانشگاه شدند تا منتخبان آن‌ها به سطح ملی جشنواره راه پیدا کنند. جشنواره ملی رویش در ۲ بخش اصلی برگزار می‌شود:

بخش رقابتی (شامل کانون‌های برگزیده، آثار برگزیده کانونی - فردی و گروهی -، و ایده‌های برتر)؛ و

بخش غیر رقابتی (شامل معرفی چهره موفق کانونی، نمایشگاه دست‌آوردهای کانون‌ها، کارگاه‌های آموزشی، و نشست‌های تخصصی). در بخش رقابتی، رقابت در زمینه فعالیت‌های کانون‌های فرهنگی در بازه زمانی مهرماه ۱۳۹۷ تا اسفند ماه ۱۳۹۸ بر مبنای شاخص‌های هیجده‌گانه مندرج در دستورالعمل، و در ۴ حوزه و ۲۳ موضوع کانونی صورت پذیرفت. هم‌چنین، رقابت آثار برگزیده در ۱۰ رشته و ۳۳ شاخه ادبی و هنری، به تفکیک فردی و گروهی انجام شد.

آثار فردی شامل هنرهای تجسمی، هنرهای کاربردی (صنایع دستی)، شعر و ادبیات، عکس، نمایش‌نامه، فیلم‌نامه و تک‌نوازی موسیقی، و آثار گروهی شامل تئاتر، موسیقی و فیلم بودند. ایده‌های برتر در زمینه ایده‌های اجرا شده و ایده‌های اجرا نشده، از دیگر موضوعات بخش رقابتی این دوره از جشنواره به‌شمار می‌رفت.

فراخوان شرکت در هشتمین جشنواره ملی رویش، در ۲۱ تیرماه سال جاری منتشر شد و تا ۶ مرداد ماه ادامه داشت. در این مدت، ۸۷ دانشگاه کشور در قالب ۵۳۶۸ کانون توانستند موفق به ثبت بیش از ۱۶۴۰۰ فعالیت کانونی در سامانه جشنواره شوند. هم‌چنین، بیش از ۸۰۰ اثر در بخش فردی، و بیش از ۱۴۰ اثر در قالب بخش گروهی در این دوره از جشنواره

کرونا، فرهنگ و دانشگاه

تکانه‌های معرفتی کرونا و پیدایش نظمی جدید

نشانه‌های گذر از دهلیز تاریخ: عبور و عبَر؛

اقدامات برخی دانشگاه‌های جهان در دوران کرونا - قسمت دوم

معرفی کتاب "جستارهایی در ابعاد فرهنگی و اجتماعی بحران ویروس کرونا در ایران"

تکنانه‌های معرفتی کرونا و پیدایش نظمی جدید

صادق آبسالان - دفتر سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی فرهنگی و اجتماعی

و دیگر نهادهای مشابه مانند دانشگاه‌ها و مدارس به اجرا درآمد. غرض از این مقدمه کوتاه طرح این پرسش است: آیا «کرونا» به‌مانند سلف خود ما را در آستانه نظمی جدید قرار می‌دهد؟ برای پاسخ به این پرسش باید به تجربه تاریخی رخدادهای مشابه رجوع کرد. تجارب تاریخی وقایع مشابه به ما نشان می‌دهد که رخدادهای سهمگین در کنار مرارت‌ها و سختی‌هایی که بر بشر تحمیل کرده‌اند، زمینه‌ساز تحولات معرفتی سترگ بوده‌اند.

چرخش در گفتمان‌های علمی و پارادایم‌های نظری، تحول در باورها و اعتقادات دینی، تحول در مناسک، آیین‌ها و باورهای فرهنگی، تغییر در سبک زندگی، تغییر در قواعد و اصول بهداشتی و آموزشی، ظهور دانش‌ها و نهادهای جدید، پیدایش دولت‌مدرن و توسعه دستگاه‌های بزرگ دولت، پدیداری قواعد و اصول جدید حکمرانی، و حتی فراتر از این‌ها تغییر در بنیان‌های تمدنی یک عصر را باید در کنار عوامل دیگر، نتیجه مواجهه با چنین رخدادهایی دانست. برای روشن شدن بحث به ذکر تجربه‌ای تاریخی از ایران می‌پردازم.

شیوع امراض وبا و طاعون در ایران، که سراسر سده سیزدهم و اوایل سده چهاردهم را چون طوفانی پرتلاطم در نوردید، زمینه دگرگونی‌های مهمی را در اندیشه و عمل انسان ایرانی فراهم آورد. به گفته «توکلی طرقي» شالوده‌های نخستین تجدد روزمره ایرانی و هم‌چنین گسترش و نهادینگی دولت‌مدرن یا دولت «فصول» -دولتی که برای پیشبرد منافع عامه در بسیاری از امور زندگی دخالت می‌کرد- در ایران، پاسخی بود به بحران‌هایی که در اثنای وقوع این بیماری‌ها به وجود آمد. (رک به: مقاله تجدد روزمره و آمپول تدین) گذشته از این، تلفات گسترده این امراض منجر به طرح گفتمانی

در ادوار تاریخی گذشته، چه در ایران و چه دیگر کشورها، همیشه رخدادهای سهمگین زمینه‌ساز نظمی جدید در قواعد حکمرانی بوده‌اند. وقتی طاعون در پایان سده هفدهم مرزهای جغرافیایی کشورهای اروپایی را در نوردید، فرمان‌های حکومتی متفاوتی از جانب حکمرانان صادر شد که هدف آن اداره «بدن‌ها» و شهرهای آلوده به طاعون بود.

ممنوع بودن خروج از خانه و شهر، کشتن حیوانات ولگرد، تقسیم شهر به محله‌هایی مجزا و اداره این محله‌ها با داروغه و... از جمله این قواعد بود. کسانی که از این قواعد تخلف می‌کردند، مجازاتی جز مرگ در انتظارشان نبود. سایه سنگین مرگ و وحشت، هم به‌واسطه بیماری و هم این فرمان‌های سفت و سخت حکومتی، بدن‌های بیمار و غیربیمار را «زام» خود کرده بود. به تعبیر فوکو «شهر طاعون‌زده مکانی بخش‌بندی‌شده، بی‌حرکت و منجمد بود که در آن هر فرد جای ثابتی داشت و اگر از آن حرکت می‌کرد به قیمت زندگی‌اش تمام می‌شد، حال یا با سرایت بیماری یا مجازات و تنبیه‌شدن.» (رک به: مراقبت و تنبیه، ۱۳۷۸: ۲۴۴).

نظم جدید در اروپا پاسخی بود به بحران طاعون، چرا که طاعون در نظام اندیشه جدید غرب معرف تمامی در آمیختگی‌ها و بی‌نظمی‌ها بود. درآمیختگی بدن‌هایی که هر روز قربانی می‌گرفت پاسخی درخور می‌طلبید؛ نظمی بایسته که بتواند این بدن‌های درآمیخته را از هم جدا سازد. بنابراین بنیان طرح‌ها و تکنولوژی‌های جدید انضباطی، که فوکو از آن‌ها به‌عنوان سازوکارهای قدرت مدرن یاد می‌کند، پاسخی به شهر و بدن طاعون‌زده بود. در واقع طاعون رؤیای یک جامعه انضباطی در اروپا را تحقق بخشید و بعدها این الگوی جدید انضباطی در بیمارستان‌ها، دارالتأدیب‌ها، ندامتگاه‌ها، بیمارستان‌ها،

داشت نشانه‌هایی دال بر تأثیر این بیماری بر مناسبات جامعه بشری است. کرونا همان‌طور که نسبت ما را با بدن و دست‌هایمان در موقعیت متفاوت قرار داده، دیگر مناسبات ما را نیز دچار تحول کرده‌است. این ویروس به‌مانند سلف خود برخی گفتارهای دینی را به چالش کشانده، آیین‌ها و مناسک جمعی را تعلیق و سبک زندگی و روابط و مناسبات افراد با هم را دست‌خوش تغییر کرده‌است؛ فلسفه وجودی بسیاری از نهادهای عریض و طویل فرهنگی و آموزشی، قواعد و نظام‌های حکمرانی و آداب و هنرهای زندگی را با تردید مواجه کرده‌است.

کرونا در حال قلیقلک دادن اندیشه بشری است و افق‌های جدیدی را به روی انسان گشوده‌است؛ نظام معرفتی و علمی که بشر در یکی دو قرن اخیر اندوخته و به محک تجربه و عمل گذاشته را «مسأله‌دار» کرده‌است. این ویروس غوغایی شگرف به جان عقلانیت کنونی اداره جوامع، نظام اقتصادی حاصل از این عقلانیت و فرهنگ و دانش حاصل از چنین اندیشه‌ای انداخته و عیوب و نقصان‌های بسیاری را متوجه آن کرده‌است. بدون تردید بسیاری از مسائل، از جمله چگونگی اداره جمعیت‌ها، حدود و ثغور دخالت دولت در اداره جامعه و نسبت جامعه و دولت از مسائلی هستند که در عصر «پساکرونایی» نیازمند تأمل

جدی هستند. کرونا ما را به جهانی جدید پرتاب کرده‌است. جهان «پساکرونا» جهانی متفاوت است و قاعدتاً اندیشه‌ای متفاوت برای اداره آن بایسته‌است. نسخه‌های کنونی اداره جامعه و جمعیت‌ها باید جای خود را به مناسباتی جدید، طرح‌هایی نو و رویکردهایی بدیل بدهد؛ رویکردهایی که بتواند شرایط مطلوب‌تری را برای زندگی انسان‌ها رقم زند و جان کلام این‌که، همه واقعیّت «کرونا» سایه سنگین مرگ، قرنطینه شهرها و انسان‌ها و تعلیق برخی از مناسک و آیین‌های جمعی نیست؛ کرونا ما را به سمت ساختن جهانی نو سوق داده‌است؛ از دل این روزهای سخت بارقه‌امیدی سوسو می‌زند که انسان خسته از وضعیت کنونی را به خود امیدوار نگه می‌دارد.

نو در کشور و به نسبت بی‌اعتباری گفتمان سنتی شد. گفتمان سنتی وقوع این پدیده‌ها و راه‌های درمان آن‌ها را براساس منطق پیشین توضیح می‌داد. این منطق، معطوف به بیمار، نوع بیماری و بدن بیمار نبود، بلکه فهمی «تقدیرگرایانه» از پدیده داشت.

نقل است مردم وقوع امراض همه‌گیر و با و طاعون را به «خشم الهی نسبت می‌دادند» یا آن را «کفاره گناهان» می‌دانستند. چرخش از گفتمان «تقدیرگرایانه» به گفتمان «کالبدشناسانه» مبتنی بر طب پاسستوری، لحظه‌ای اتفاق افتاد که گفتمان طب سنتی در ارائه پاسخ‌های کارآمد برای عبور از بحران‌های پیش آمده ناتوان ماند.

هم‌چنین پافشاری طرفداران این گفتمان بر اصول معرفتی خود که مستخرج از احکام دینی بود، زمینه انتقال مرجعیت علمی از نهادهای آموزشی سنتی به نهادهای آموزشی جدید را فراهم آورد. این تغییر گفتمانی در قبال موضوع، بدون واکنش نبود و اعتراضات فرهنگی بسیاری را برانگیخت.

با وجود این مقاومت‌ها و مخالفت‌ها، گسستی که در نظام معرفتی پیشین بوجود آمده بود، زمینه‌ساز تحولی بزرگ در شیوه زندگی مردم و نوع حکمرانی شد. تا قبل از وقوع این رخدادها، حیات

انسان ایرانی در حوزه کنترل دانش نبود، اما از این دوره به بعد به تدریج زندگی و سازوکارهایش وارد عرصه حساسگری‌های آشکار قدرت/ دانش می‌شود.

در ارتباط با بیماری «کرونا» و اینکه آیا این رخداد به مانند سلف خود در قرن گذشته، زمینه چرخش‌های معرفتی عظیم فراهم می‌آورد یا نه؛ تاریخ به قضاوت می‌نشیند. همان‌طور که صحبت از تأثیر طاعون و وبا بر تحولات برشمرده نه در اثنا وقوع این رخدادها، بل که بعدها و طی مطالعاتی «پسینی» و با رویکردهای جدید در تاریخ‌نگاری ممکن شد؛ احتمالاً در آینده نیز تبار پیدایش برخی تحولات آتی را به کرونا نسبت دهند. اما آنچه در همین زمان اندک می‌توان بدان اذعان

بدون تردید بسیاری از مسائل، از جمله چگونگی اداره جمعیت‌ها، حدود و ثغور دخالت دولت در اداره جامعه و نسبت مسائلی هستند که در عصر «پساکرونایی» نیازمند تأمل جدی هستند.

نشانه‌های گذر از دهلیز تاریخ: عبور و عبَر؛ اقدامات برخی دانشگاه‌های جهان در دوران کرونا - قسمت دوم

افسانه بلوری - دفتر سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی فرهنگی و اجتماعی

ارائه اطلاعات کامل و مفصل دروب سایت دانشگاه و لینک‌های معرفی شده در آن درباره ویروس کرونا، نحوه انتشار، اپیدمی آن در منطقه، نحوه مراقبت‌های فردی، ارتباط با مراکز درمان و بهداشت دانشگاه، دورکاری کارکنان، فاصله‌گذاری صحیح اجتماعی، پاسخ به پرسش‌ها، سفرها، پیش‌گیری از این بیماری، زمان لزوم انجام تست covid19، تنظیم راهنماهای متعدد برای همه موارد بالا، اطلاعات پروتکل‌های ایالتی و ملی، و بسیاری موارد دیگر... که واقعاً هیچ نکته‌ای را از قلم نینداخته، و دانشجویان، کارکنان، و استادان را از هر منبع دیگری بی‌نیاز کرده است.

در ذیل سایت دانشگاه، لینک‌های متعدد، حاوی اطلاعات لازم در دوران کرونا معرفی شده اند:

Codio: شامل برنامه آموزش کامپیوتری و سرویس‌های آن در تکنولوژی دیجیتال (cloud)؛

CoursWork: شامل لیست واحدهای درسی، سرفصل‌های دروس، جلسات پرسش و پاسخ، ابزارهای ویدیو کنفرانس، امتحانات آنلاین و آگاهی از نمرات، تقویم دانشگاهی، پیام‌های مستقیم بین استاد و دانشجو، ارسال اطلاعیه‌ها، بارگذاری متون توسط استادان، و ابزارهای دیگر؛

NameCoach: امکان ضبط صدا و تبادل آن میان دانشجو و استاد به منظور شنیدن تلفظ صحیح نام آن‌ها از طریق ارتباط بینابینی Canvas؛

Panopto: امکان ضبط امن صوتی - تصویری تدریس استاد و دیدن آن در دسک تاپ؛

Poll Everywhere: نظرسنجی دسته‌جمعی با ایجاد پهنه یا دامنه در موبایل و جمع‌آوری پاسخ‌ها به صورت متن توییت‌ری، یا از طریق وب؛

Qualtrics: ایجاد نرم‌افزار پژوهشی آنلاین برای

در قسمت اول این مقال، با ذکر نقاط عطف تحولات تاریخی غرب در دوران رنسانس، به آثار محتوایی آن‌ها بر نهاد دانشگاه اشارتی رفت؛ و سپس خط مشی کلی امروز برخی از آنان در مواجهه با پاندمی اخیر مورد توجه و مقایسه قرار گرفت. آن‌چه در پی می‌آید، به‌طور مشخص، خلاصه‌ای از اقدامات چند دانشگاه مورد مطالعه است.

دانشگاه کلمبیا - آمریکا (Columbia University)

- اهم اقدامات (مذکور در به‌روز رسانی دانشگاه در ۲۳ آوریل ۲۰۲۰):

تعلیق کلیه کلاس‌ها و فعالیت‌ها (اعم از آموزشی، فوق برنامه، مراسم‌ها و غیره) در صحن دانشگاه و ادامه آن‌ها به صورت آنلاین، از طریق وب سایت و ایمیل دانشگاه (@cumc.columbia.edu).

آمادگی "دفتر امور دانشجویان" The Office of Student Affairs / OSA برای دریافت هرگونه تجربیات و پیشنهادات درباره آموزش از راه دور (آموزش مجازی).

توضیح امکانات مربوط به اتصال به کامپیوترهای آزمایشگاه‌های دانشگاه، امکانات برای دانشجویان معلول و ناتوان و کم توان، و بسیاری موارد دیگر بسیار مفصل است

تشکیل کلاس‌ها، و جلسات بحث و پرسش و پاسخ آنلاین به صورت جلسات زنده (حضور هم‌زمان همه دانشجویان) از طریق نرم‌افزار zoom.

لغو تمامی سفرهای کاری و معمول دانشگاهیان (داخلی و خارجی)، همه کسانی که از سفر خارجی به نیویورک بازمی‌گردند باید تا ۱۴ روز پس از بازگشت در خانه بمانند، و وضعیت سلامت خود را رصد کنند و فاصله‌گذاری اجتماعی را رعایت نمایند.

با ملاحظه با مبتلایان در دانشگاه و حفظ حریم خصوصی آنان، تعلیق حضور در صحن دانشگاه، لغو کلیه برنامه‌های ملازم با حضور دانشگاهیان، ملزم کردن دانشجویان به عدم حضور در دانشگاه تا پایان ترم تابستان (موارد استثنا فقط شامل دانشجویان خوابگاهی که برای بردن وسایل خود مراجعه کنند، یا موارد بسیار محدود به دلیل شرایط و نوع پژوهش، با اجازه رییس دانشکده)؛

حفظ و حراست از دانشگاه و دانشگاهیان به عنوان یک موجود واحد از نظر حقوق انسانی - اجتماعی و شهروندی: (رعایت قوانین و مقررات در جهت عدم تبعیض نژادی، دینی، قومی، و هر نوع تبعیض ناقض حقوق افراد؛ ارائه کمک‌ها و خدمات رایگان به معلولان (مثلاً در اختیار قراردادن مترجم برای ناشنایان، ارائه اطلاعات با فونت و حروف درشت، خدمات رایگان برای کسانی که انگلیسی، زبان مادری‌شان نیست (مثلاً استفاده از مترجم، یا ارائه اطلاعات متنی به زبان‌های دیگر)؛ آدرس لینک‌ها، و آدرس ارسال شکایات و ... ذکر شده است)؛

تحویل وسایل و لوازم اهدایی به "مرکز بهداشت دانشگاه در صحن نیوهیون" (Yale New Haven Health System)؛ یا به سازمان‌ها و مراکز بهداشتی دیگر؛ همه مراجعات به دانشگاه حداقل تا ۲۸ ژوئن به حالت تعلیق درمی‌آید؛ و تاریخ بازگشایی دانشگاه نیز فعلاً مشخص نیست؛

راهنمای سفرهای داخلی و خارجی

(دانشگاهی):

موارد زیر می‌باید توسط استادان، دانشجویان تحصیلات تکمیلی، و کارکنان رعایت شود: سفرهایی که از سوی دانشگاه تأمین بودجه شده، و شامل سفرهای تابستان هم می‌شوند، ممنوع هستند. در صورت امکان، امور و اهداف این سفرها از طریق آنلاین دنبال شوند؛ این محدودیت‌ها تا اطلاع ثانوی برقرار خواهند بود؛

- سفرهای شخصی با رعایت راهنمای مسافرت‌های داخلی (ایالتی و بین ایالتی) و خارجی؛

"مراکز کنترل و پیش‌گیری از بیماری

تحقیقات دانشگاهی و یا مدیریتی با پشتیبانی کامل؛ Zoom: نرم‌افزار ویدیو کنفرانس، با پشتیبانی موبایلی اندروید، و iOS؛ بخش IT دانشگاه کلمبیا Columbia University Information Technology=CUI آموزش آن را، همانند آموزش‌های آنلاین دیگر، انجام می‌دهد. از نظر امنیت حریم خصوصی این نرم‌افزار، در ذیل Zoom Privacy concerns اطلاعات لازم داده شده است.

Turnition: ابزار کشف سرقت‌های ادبی در تکالیف، امتحانات، و مقالات دانشجویان. این موارد تنها بخش کوچکی از اقدامات است و آن چه دانشگاه کلمبیا ویژه دوران کرونا تدارک دیده است، مجموعه‌ای بسیار منظم، دقیق، کامل، و پرحجم است که ذکر آن در حوصله این مقاله نیست.

دانشگاه کلمبیا

دانشگاه ییل - امریکا The University of Yale

دانشگاه «ییل» از جمله بهترین دانشگاه‌های ممتاز امریکا و جهان، دانشگاهی غیر دولتی یا خصوصی است. این دانشگاه در سایتی که مختص کرونا ایجاد کرده است (covid19.yale.edu)، در ۲۱ آوریل ۲۰۲۰ اعلام کرد که به منظور پیش‌گیری و کند ساختن روند گسترش ویروس کرونا اقداماتی را به انجام می‌رساند.

- رنوس مطالب / دستورات و اقدامات / در راهنمای سایت فوق:

ترجیح اقدامات پیش‌گیرانه و محافظتی، رفتار

غیره (کلیه محل های کار) - به جز اصناف ضروری - محدودیت هایی اعمال شده است؛ دانشگاه ییل نیز محدودیت های زیر را اعمال و اعلام کرد:

کاهش حداکثری حضور کلیه نیروهای دانشگاهی؛ در جهت حفظ و حمایت از تک تک افراد شاغل در دانشگاه در این دوران چالش برانگیز و حیاتی، بهترین روش برای جلوگیری از گسترش این ویروس، دورکاری است؛ همه باید در خانه کار کنند.

کارکنان بخش های اداری، دفتری، و بخش فنی و

سر در ورودی دانشگاه ییل

تأسیسات: از کارکنان بسیار معدودی خواسته خواهد شد که در محل کار حاضر شوند، که در این صورت از طرف مسؤول مستقیم خود مطلع خواهند شد. به جز این افراد معدود، بقیه دورکار خواهند بود.

دانشکده ها: مؤکداً از همه اعضای هیأت علمی، استادان، دانشجویان فوق دکتری، و دانشجویان تحصیلات تکمیلی می خواهیم که دورکار باشند.

کسانی که از سوی رییس، یا معاون دانشکده اجازه یافته اند که به طور استثنایی کار مهم و خطیر خود را در محل دانشکده ادامه دهند، می باید به راهنمایی که از سوی دفتر معاونت دانشکده تهیه شده است، عمل کنند.

[بیشتر مطالب این راهنما، حاوی اطلاعاتی مختص پروسه نحوه همکاری پژوهش گران در تحقیقات مربوط به کرونا در جهان، و تسهیل ارتباط با همکاری میان آنان است. هم چنین، جمع آوری کمک ها و هدایت آن ها در جهت انجام این تحقیقات؛ به نظر می رسد استثناءها

Centers for Disease Control & Prevention= (CDC) از سفر غیر ضروری ساکنان نیویورک، نیوجرسی، و کنتیکت به هر مقصدی ممانعت به عمل می آورد. از این افراد- و همه مردم- مؤکداً خواسته می شود تا نهایت امکان در اجتناب از سفر دقت به خرج دهند.

CDC به طور کلی راجع به سفرهای داخلی، توصیه یا محدودیت هایی را ذکر نمی کند، لیکن در هر حال، از آن جایی که ابتلا به کرونا در همه ایالات گزارش شده است، مکان های شلوغ، مانند فرودگاه ها، احتمال ابتلا را بالا می برد. وب سایت CDC، فهرستی از مواردی را که در صورت تصمیم به انجام سفر، می باید مد نظر قرار گیرد، ارائه می کند تا میزان امنیت سفر را بیان کند.

کسانی که به دلایل شخصی قصد سفر به خارج از امریکا را دارند، به راهنمای، "بخش وزارت خارجه" (Department of State) CDC عمل کنند:

راهنمای وزارت خارجه امریکا:

این راهنما، ضمن تعریف ۴ سطح امنیت در خصوص شرایط سفر، در بخش توصیه های بهداشتی خود در سطح هشدار ۴ می گوید:

سفر نکنید؛ و حتی کسانی که به دلایل اقتصادی سفر می کنند، برای بازگشت هرچه سریع تر تمهیداتی بیندیشند (حتی کسانی که برای فعالیت طولانی مدت مسافرت کرده اند). خطوط هوایی و کشتی رانی بسیاری سفرها را لغو کرده اند.

راهنمای مشترک CDC و دانشگاه ییل:

این راهنما به شکل یک جدول شامل نام کشورها، سطح هشدار در مورد آن ها، لزوم رعایت قرنطینه در صورت بازگشت از آن ها، و یا لغو سفر، و موارد دیگر است.

این لیست که به طور مرتب به روزرسانی می شود، سفرهای ضروری افراد را در سامانه ای به نام ISOS app، ثبت می کند؛ ضمناً CDC با اعلام شماره تلفن هایی پاسخ گوی مراکز بهداشت دانشگاه و دانشگاهیان است. براساس دستورالعمل فرماندار ایالت کنتیکت (Connecticut) مبنی بر کاهش اجتماعات، از ۸ صبح روز بیستم مارس، همه ادارات، کارخانه ها، و

استرالیا کلیه تمهیدات خود در دوران کرونا را در سایتهای جمع آورده است، و در واقع نیازی به مراجعه مستقیم به سایت دانشگاه‌های مختلف نیست (=Moodle shell)؛ فقط تفاوت‌های جزئی میان دانشگاه‌ها وجود دارد؛ برای نمونه، دانشگاه سیدنی (Sydney University) اعلام نموده همه آموزش‌ها به صورت آنلاین برگزار خواهد شد، و تنها استثناء "کارگاه‌های آموزشی" هستند که البته با رعایت فاصله‌گذاری اجتماعی و احتیاط‌های دیگر برگزار خواهند شد.

در دوران کرونا، امکان اعطای بورس و کمک‌های مالی دیگر- در حدود امکانات دانشگاه‌ها- اعلام شده است؛ مثلاً دانشگاه سیدنی در قسمت bursaries، یا "صندوق مالی" به دانشجویانی که دچار مشکلات مالی هستند اعلام کرده، علاوه بر امکان درخواست اعطای بورس‌هایی شامل هزینه‌های ضروری زندگی، و تحصیلی و آموزشی- مثل دست‌رسی به اینترنت دانشگاه و سایر فناوری‌های لازم برای آموزش آنلاین-، پرداخت مبلغی تا سقف ۲۰۰۰ دلار فقط برای یک بار، که در سال ۲۰۲۰ این مبلغ می‌تواند افزایش یابد، وجود دارد. در صورت نیاز بیشتر، امکان درخواست کمک هزینه مایحتاج روزمره (هر دو هفته یک بار پرداخت رسید خرید مایحتاج روزمره از فروشگاه‌های زنجیره‌ای Coles، هر بار تا مبلغ ۲۵۰ دلار) نیز هست. بدیهی است که این امکانات پس از بررسی درخواست‌ها، به واجدین شرایط، تعلق خواهد گرفت.

دانشگاه "نیوساوت ویلز" The University of New South Wales (USNW) انواع کمک‌های مالی، هم به دانشجویان بومی و هم دانشجویان خارجی، خود را چنین اعلام نموده است:

کمک حمایتی اضطراری (فوری): ۵۰۰ دلار؛
پرداخت قبوض (یا رسیدهای) خریدهای اینترنتی (مایحتاج روزمره): ۲۰۰ دلار؛

اعطای کمک هزینه تحصیلی: تا سقف ۲۰۰۰ دلار؛
و اعطای وام‌های بدون بهره که مهلت بازپرداخت آن‌ها یک سال قبل از فارغ التحصیلی خواهد بود؛ مبالغ این وام‌ها از ۲۰۰ تا ۴۰۰۰ دلار است.

به جز وام، بقیه مبالغ فوق بلاعوض است. هم‌چنین، بازپرداخت اقساط وام‌های پیش از کرونا به تعویق افتاده است. [نکته شایان ذکر این است که هر دو دانشگاه

در مورد حضور در دانشکده‌ها، صرفاً در این مسیر تعریف شده‌اند.]

پارکینگ: کسانی که در این دوران، استثنائاً در دانشگاه حاضر می‌شوند، از پرداخت هزینه پارکینگ معاف هستند. منابع لازم برای ادامه مسیر شغلی: در دوران پرتنش فعلی، مسلماً کارکنان با مسائل متعددی روبه‌رو هستند؛ دروب پیچ‌زیر، لینک‌ها و آدرس ایمیل‌های متعدد مربوطه و اطلاعات کامل درباره منابع، امکانات، و راه‌بردهای ویژه اقدامات در این دوران، به‌طور جداگانه برای دانشگاه‌هایمان، کارکنان، و خانواده‌های آنان، در دسترس هستند - این خدمات اغلب با پرداخت هزینه ناچیز؛ و برخی نیز تا سقف مشخصی طبق قراردادهای قبلی بیمه‌ها با دانشگاه برای خدمات مختلف مشمول بیمه هستند. آدرس و اطلاعات این وب:

COVID-19 Work-Life Resources Web-

page مشاوره و مدیریت استرس، تورهای مجازی و سرگرمی‌های آنلاین، مدیتیشن یا مراقبه، وینارها؛ و ..... (با ذکر شماره تلفن‌ها و نام مسئولان مربوطه)؛ شامل لینک‌های:

Covid-19 Work-Life Resources ؛ Worklife
and Childcare: WellnessResources
حمایتی برای کارکنان و خانواده‌هایشان؛ کارکنان معلول،
و ..... ؛

برای کمک‌های مالی ؛ <http://ehs.yale.covid-19-ppe-donations> ،

در مورد نحوه ادامه کار پروژه‌های تحقیقاتی مهم قبلی؛

Covid-19 Information For Faculty and
Continuity Academic و Rsearchers

درباره نحوه آموزش آنلاین، چک لیست اقدامات لازم برای آزمایشگاه‌ها، نرم‌افزار zoom، پیام‌های لازم به محققان، دانشجویان تحصیلات تکمیلی، و فوق‌دکتری، دانشجویان مقاطع تحصیلی دیگر، و بسیاری مطالب دیگر .

استرالیا (Australia)

بدین ترتیب مفهوم و وسعت تعاریف دولت استرالیا در اعطای حمایت‌های مالی پیش گفته، مشخص می‌شود. میزان این حمایت‌ها در سایت "Australian Government Services" و لینک آن با عنوان "centrelink" توضیح داده شده است.

راهنمایی‌های این لینک درباره حمایت‌های بهداشت و سلامت، بهداشت روانی، کمک‌های رایگان مشاوره آنلاین، و غیره برای شهروندان با شرایط مختلف (از آنان که دچار خشونت خانگی شده‌اند، کسانی که فرزندخوانده دارند، تا کسانی که اخیراً از زندان آزاد شده و نیاز به تأمین مسکن دارند، و خیلی از موارد دیگر، همگی در لینک مربوط به خدمات دولت آمده است. ترجمه متن بخش‌هایی از این راهنمایی‌ها نیز به بیش از ۲۵ زبان در فایل‌های صوتی بارگذاری شده است.

بر اساس تصمیم فرماندار ایالت ویکتوریا مبنی بر تعطیلی خدمات غیر ضروری برای مبارزه با کرونا، "فدراسیون دانشگاه‌ها" برگزار کننده کلاس‌ها و واحدهای درسی در دوره‌های لیسانس و تحصیلات تکمیلی در ترم جاری و از ۳۰ مارس به صورت آنلاین برگزار می‌شود:

- دوره‌های فنی و حرفه‌ای (TAFE)؛ روش تدریس در این دوره‌ها مخلوطی از روش آموزش از راه دور و روش‌های دیگر است که در ادامه به آن‌ها اشاره خواهد شد؛

- "فدراسیون دانشگاه‌ها"، کلیه دانشجویان را موظف می‌کند تا در هیچ کلاس، سخنرانی، و جلسات عملی (از ۳۰ مارس تا آخر ترم) حضور نیابند. خدمات دانشجویی پشتیبان، هم‌چنان از طریق آنلاین و یا تلفن در دسترس قرار دارد. دانشجویان باید شبکه اینترنت دانشگاه، ایمیل خود، و شبکه‌های اجتماعی را برای به‌روزرسانی اطلاعات، به‌طور مداوم چک کنند.

- "فدراسیون دانشگاه‌ها" به‌منظور اتخاذ تدابیر و واکنش‌های مناسب به شیوع ویروس کرونا، تیمی را متشکل از ۸ نفر از اعضای این فدراسیون و برخی رؤسا و مدیران و مسؤولان دانشگاه‌ها تشکیل داده است.

- دروس در همه دوره‌های تحصیلات عالی و TAFE به‌صورت آنلاین برگزار می‌شود، از آنجایی که این شیوه برای برخی آشنا، و برای برخی یک تجربه جدید است، فدراسیون برای آماده‌سازی و پشتیبانی این موضوع کاملاً آمادگی دارد و از طریق منابع و لینک‌ها و راهنماهای آن‌ها، انتقال اعضای دانشگاهی و نیز دانشجویان را به آموزش

پیش‌گفته دولتی هستند. مبالغ فوق نیز، با توجه به نرخ تورم و قیمت‌ها، برای زندگی معمول کفایت می‌کنند. علاوه بر حمایت‌های فوق، دولت استرالیا، کمک‌های متعددی را به شهروندان استرالیایی، از جمله دانشجویان، اعمال می‌کند:

جوانان دانشجوی تمام وقت ۱۸ تا ۲۴ ساله؛

جوانان ۱۶ تا ۲۱ ساله جویای کار تمام وقت؛

جوانان ۱۶ تا ۲۴ ساله در حال کارآموزی تمام وقت؛

جوانان ۱۶ تا ۱۷ ساله‌ای که به‌طور مستقل، و برای تحصیل، به‌ناگزیر دور از خانواده زندگی می‌کنند؛ و

جوانان ۱۶ تا ۱۷ ساله‌ای که به‌طور تمام وقت مشغول تحصیل‌اند، و کلاس ۱۲ را تمام کرده‌اند.

میزان این حمایت‌ها و پروسه دریافت آن‌ها در سایت "Australian Government Services"، و لینک "centrelink" به تفصیل توضیح داده شده است. بخش‌های مهم و اصلی این توضیحات به صورت شنیداری در یک فایل صوتی به چندین زبان (از جمله فارسی) قابل شنیدن است.

[برای فهم موارد بالا، باید دانست سیستم آموزشی در استرالیا شامل:

۱- آموزش ابتدایی یا Primary Education (شش تا هفت سال با / یا بدون پیش دبستانی)؛

۲- آموزش متوسطه یا Secondary Education (شش سال)؛

۳- آموزش دوره‌های فنی و حرفه‌ای Technical and Further Education "TAFE" که بعد از آموزش متوسطه، با اعطای گواهی‌نامه و دیپلم در سطوح مختلف، از شش ماه تا سه سال، همراه با کارآموزی و در کالج‌ها ادامه می‌یابد؛ این دوره‌ها با ارائه رشته‌هایی مانند هتل‌داری، نجاری، تکنیسین برق، تأسیسات، توریسم، مدیریت بازرگانی، بهداشت، پرستاری، و...، برای کسانی که در مسیر زندگی شغلی خود به‌منظور ورود به بازار کار مایل به تحصیلات بالاتر در دانشگاه نیستند، دنبال می‌شود؛ گرچه می‌تواند تحصیلات بالاتر را نیز برای کسانی مایل به ورود به مقاطع لیسانس به بعد هستند، تسهیل کند؛ و

۴- Postsecondary Education / Tertiary Education (برای مقاطع لیسانس و تحصیلات تکمیلی).

Skills Advisor)؛ که با تعیین وقت قبلی طبق جدول برنامه مشاوران، از راهنمایی‌های آنان برای توفیق در مهارت‌های زبانی، نگارش مقاله، ارجاعات علمی، دستور زبان، ارائه شفاهی و .... به صورت آنلاین برخوردار می‌شوند؛

- تسهیلات آنلاین کمکی برای مطالعه گروهی با (PASS Peer Assisted Study Session)، که امکان برگزاری جلسات گروهی بین دانشجویان برای کمک به مطالعه در درس خاصی را فراهم می‌کند؛

- کتابخانه: (نرم افزار MyLibrary)؛ دست‌رسی به منابع و تعداد معتناهی از کتاب‌ها، کتاب‌های الکترونیکی، مقالات ژورنال‌های علمی، پایان‌نامه‌ها، مطالب چندرسانه‌ای، مقالات کنفرانس‌ها، گزارش پژوهش‌ها، جست‌وجوی موضوعی، مجلات علمی-پژوهشی، و ....؛

- پشتیبانی‌های (IT Support)؛ دست‌رسی به نرم‌افزارهای دانشگاه از خانه (نرم‌افزارهایی که دانشجویان، پیش از این فقط در داخل صحن دانشگاه به آنها دست‌رسی داشتند)؛

- Adobe Connect؛ برنامه‌ای که حضور در کلاس‌ها را تنظیم می‌کند.

.....

(دنباله مطلب در شماره بعد)

آنلاین خدمات پشتیبانی آن، تدارک دیده است. با ورود به سایت "Moodle Shell" دست‌رسی به تمامی اطلاعات ممکن شده است. امکانات این سایت بسیار کاربردی است و تنها یک بخش FAQs در آن شامل موارد زیر است:

- (متن ۸۸ کیلو بایتی) حاوی کلیه راهنماها، لینک‌ها، پشتیبانی‌ها، و پرسش‌های رایج؛

- چگونگی دست‌رسی و ارائه درس (مذکور در Moodle Shell)؛

- استفاده از نوآوری‌های ابزار آموزش و تدریس شامل تکنولوژی‌های کلاس‌های آنلاین همانند کلاس‌های واقعی (با اتصال به Adobe و تیم میکروسافت)؛

- تسهیلات حضور در جلسات پرسش و پاسخ و مباحثه، شرکت در گروه‌ها، و دست‌رسی به منابع درسی؛

- دست‌رسی به مطالب ارائه شده به وسیله پاورپوینت (PPT)، متون، و مطالب منتشر شده در اینترنت؛

- دست‌رسی به خط اینترنت در خانه و بارگذاری نرم‌افزارهای مربوطه، همراه با پشتیبانی‌های لازم و رفع مشکلات احتمالی از طریق تماس با مشاور درسی (Course Coordinator).

*لینک‌های لازم برای استادان، مانند:

- Kaltura؛ یک برنامه جامع ویدیویی که در آن می‌توان محتواهای ویدیویی را میان استادان و دانشجویان به اشتراک گذاشت؛ طریقه استفاده از پشتیبانی ویژه kaltura نیز ذکر شده است. خدمات این پشتیبانی درباره آپلود و دانلود ویدیوها و فایل‌های شنیداری و منابع درسی، ابزار ویرایش و تورق، پاورپوینت‌ها، ضبط و تنظیمات وضوح فیلم، عکس، صدا، فرمت‌های همه این‌ها و نحوه ارسال و .... همگی با طی کردن مرحله به مرحله در نمونه‌های مثالی؛

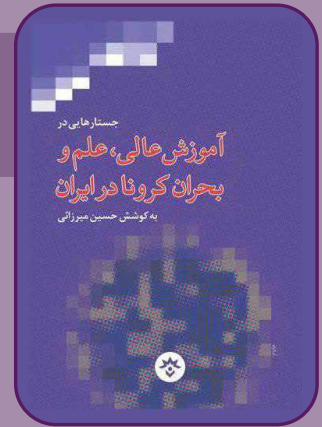
- لینک‌های study help؛ راهنمای تست برنامه‌های نصب شده برای شروع کار کلاس آنلاین؛

- لینک‌های ASK (Academic Skills & Knowledge)؛ و ارسال پرسش‌ها از طریق ایمیل به: (SALS)؛ (Student Academic Learners)؛

- وبسایت Study Skills؛ برای مهارت‌های مطالعه، منابع علمی، ارزیابی، پژوهش، تفکر انتقادی، نشانه‌گذاری و ویرایش، نگارش، و مدیریت زمان؛

- بخش "مشاوران مهارت‌های آموزشی" (Learning

کتاب‌های "جستارهایی در ابعاد فرهنگی و اجتماعی بحران ویروس کرونا در ایران" و "جستارهایی در آموزش عالی، علم و بحران کرونا در ایران"، به ترتیب مجلد‌های اول و دوم از مجموعه "جامعه ایرانی و بحران کرونا" هستند که به کوشش پژوهش‌شکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی، به چاپ رسیده‌اند. در شماره قبل، مجلد اول از این مجموعه معرفی شد، در این شماره به معرفی مجلد دوم می‌پردازیم.

برونرفت از بحران پیش آمده؛ فهم و تحلیل فضای فرهنگی و اجتماع نوپدید که در نتیجه جایگزین شدن فضای سایبری به جای فضای فیزیکی همگانی حادث شده بود؛ و از همه مهم‌تر، تحقیقات متنوع و گسترده درباره زوایا و ابعاد ناشی از این ویروس در حیات معمولی انسان‌هایی که در موقعیت مرزی میان زنده ماندن و مردن ایستاده‌اند: تحقیقاتی برای شناسایی عوامل پدیدآیی این بحران جهانی و تحقیقاتی برای پیش‌گیری از نتایج سهمناکی که در پی خواهد آمد.

کتاب "جستارهایی در آموزش عالی، علم و بحران کرونا" - که با مقدمه دکتر منصور غلامی - وزیر علوم، تحقیقات، و فناوری - توسط پژوهش‌شکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی منتشر شده است، در چهار بخش شامل "آموزش عالی و تحولات آن"، "مسئولیت اجتماعی دانشگاه"، "آموزش مجازی در دانشگاه"، و "حال و آینده علم"، تلاش دارد دیدگاه چهل صاحب‌نظر در این عرصه را بر

جستارهایی در آموزش عالی، علم و بحران کرونا در ایران

(رضا ماحوزی و اشرف امینی - پژوهش‌شکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی)

آموزش عالی، هم‌چون دیگر عرصه‌ها، در مواجهه با بحران کرونا متوجه تغییراتی جدی در برنامه‌ها و امور جاری بوده است. با این حال، حکایت آموزش عالی هم‌چون حوزه پزشکی، گویی بیش از دیگر نهادها و سازمان‌ها است، از آن‌رو که آموزش عالی شامل مراکز آموزشی، مراکز پژوهشی، پارک‌های علم و فناوری، شرکت‌های دانش بنیان، و استارت‌آپ‌ها در این ماجرا می‌بایست به مقوله‌ای بسیار مهم و تاریخی عمل کنند: مسئولیت اجتماعی خود در قبال جامعه بحران‌زده (مسئولیتی که به بسیاری از عوامل و زمینه‌های دیگر ربط می‌یابد، از جمله تأمین آرامش روانی جامعه، تحلیل شاخص‌های اقتصادی و راه‌های

جامعه علمی و سیاست‌گذاری حوزه آموزش عالی، علم و فناوری عرضه‌کننده تا پدیده ویروس کرنا را چونان آینه‌ای هزار وجهی نگریسته و آن را همانند آبر بحران قرن بیست و یکم بنگریم. واقع آن است که نظام‌های علمی و فناوری در دنیای فعلی ما (قرن بیست و یکم) زین پس به دو دوره پیشاکرنا و پساکرنا تقسیم خواهد شد.

کرنا حتی الگوهای آموزشی را نیز در دنیا تغییر خواهد داد و بدیل‌هایی را در مقابل الگوی آموزش آزاد (لیبرال) که با نظام بازار آزاد هم‌بستگی تام و تمام دارد، دگرگون خواهد کرد. از سوی دیگر، کرنا مرزهای ارتباطی را جابه‌جا خواهد کرد و بر فراز ناسیونالیسم سال‌های اخیر، گونه دیگری از انترناسیونالیسم را خواهد نشانید؛ گونه‌ای که در آن دانشمندان، مدیران، معلمان، و دانشجویان برای یافتن راه‌هایی برای درمان دردی مشترک، یافته‌های علمی را برهم‌دیگر عرضه می‌دارند. این بار حیات بشری هم‌چون صحنه‌ای از قیامت عظمی در معرض آزمونی جدی برای بقا یا فنا قرار گرفته است.

در بخش نخست کتاب، دکتر محمد یمنی‌دوزی سرخابی درباره "شیوع ویروس کرنا فرصتی برای تأمل‌پذیری در مسائل آموزش عالی کشور" سخن گفته و آن را فرصتی برای بازنگری در قوانین و آیین‌نامه‌های دانشگاه، کسب استقلال دانشگاهی، ارائه بدیل‌هایی برای فرمالیسم موجود در آموزش عالی، و تقویت شبکه ارتباطی در سطح ملی و بین‌المللی دانسته است.

دکتر علی پایا نیز در همین فصل ذیل عنوان "چالش‌ها و فاجعه‌های فراگیر و جایگاه و نقش آموزش عالی"، به نقش تاریخی علم در طرح پرسش‌های بنیادین و پاسخ‌های مؤثر درباره

چالش فراگیر کرنا زمین پرداخته‌است. دکتر مقصود فراستخواه تحت عنوان "آموزش عالی و دانشگاه در جهانی کرنازده چه فضیلت‌های تازه‌ای تولید می‌کند؟"، به وجه اجتماعی آموزش عالی و رسالت خطیری که در شرایط بحرانی اخیر بر گردن این نهاد گذارده شده، تحلیل‌هایی ارائه کرده است.

دکتر خسرو باقری نوع‌پرست نیز در جستار خود با عنوان "اگر کرنا آغازگر یک نوزایی باشد..."، به تحولات معرفت‌شناسانه، جهان‌شناسانه، انسان‌شناسانه و اخلاقی که در نتیجه کرنا برای انسان هوشمند دوران اخیر پدید می‌آید، اشاره کرده است.

دکتر غلامرضا ذاکر صالحی نیز در جستار "کروناپی شدن آموزش عالی و سناریوهای آینده"، به تأثیراتی که کرنا بر سیستم‌های فعال آموزش عالی گذاشته و نیز ضرورت انعطاف‌های زیرساختی و نرم‌افزاری برای کنارآمدن با شرایط جدید اشاره کرده است.

اسمعیل خلیلی نیز در "نوشتن و گفتن، فهم تاریخ حین وقوع؛ آموزش و پرورش، آموزش عالی و شرایط اضطراری کنونی در ایران"، به سهم کرنا در تغییر تاریخی هژمونی مدرنیته و سرمایه‌داری غربی از زاویه تاریخ، فرهنگ، جامعه، و روان‌شناسی اجتماعی اشاره کرده و اقتضائات آینده‌نگرانه آموزش و پرورش و آموزش عالی ایران در شرایط پساکروناپی را تحلیل کرده است.

دکتر غلامرضا گرایی نژاد در "همه‌گیری کرنا و طرح برخی پرسش‌ها و حدس‌های اولیه در تغییرات ساختاری و مالی آموزش عالی ایران"، به شئون مدیریتی و مالی آموزش عالی در این بحران اشاره کرده است.

دکتر غلامحسین خورشیدی نیز تأثیر همین بُعد را در جستار "تأثیر کرنا بر اقتصاد آموزش

را در مسائل متعدد اجتماعی از قبیل روان‌پزشکی، روان‌شناسی، اقتصاد، مدیریت، هنر، جامعه‌شناسی، الهیات، تاریخ و... به بحث گذاشته است.

در فصل سوم دکتر سعیدرضا عاملی در "طرفیت‌های کرونا برای باز مهندسی اجتماعی و تقویت نظام یادگیری در فضای مجازی"، بر طراحی شهر هوشمند علم ایرانی، که مقتضی مجموعه‌ای از اصلاحات دیوانی، فرهنگی و اجتماعی، و نظام یادگیری پژوهشی و کتابخانه‌ای است، تأکید کرده است.

دکتر عباس بازرگان و دکتر کاوه بازرگان در "پند آزادوار کرونا به آموزش عالی برای استفاده از فناوری دیجیتال"، به ضرورت برنامه‌ریزی برای تحول دیجیتالی در دانشگاه‌ها در شرایط کرونا و پساکرونا بر حسب ۵ الگوی رایج در دنیا پرداخته و وضعیت فعلی آموزش دیجیتال در ایران را مورد داوری قرار داده‌اند.

دکتر هادی خانیکی در "آموزش در قرنطینه و قرنطینه آموزش"، به پارادایم جدیدی که در آموزش و یادگیری در نتیجه شیوع کرونا در سطح بین‌المللی ایجاد شده است، پرداخته و سناریوهای چندگانه پیشنهادی دانشگاه‌های معتبر جهان درباره مکانیسم‌های بدیل در آموزش‌های دانشگاهی را بر حسب علم اطلاعات و ارتباطات تحلیل کرده است.

دکتر محمد فاضلی در "مسئله کرونا و ضرورت بازنگری در آموزش دانشجویان"، به بدخیم بودن کرونا و نحوه مواجهه محتوایی و صوری آموزش عالی با این پدیده بدخیم اشاره کرده است.

دکتر حسین ابراهیم‌آبادی نیز در "کرونا و ساخت‌نیافتگی آموزش الکترونیکی دانشگاهی"، ضرورت فرهنگ آموزش دیجیتال را به‌عنوان اصلی‌ترین زیرساخت توسعه

عالی کشور بررسی کرده است؛ به عقیده وی دانشگاه، هم‌پشتیبان نظام مالی جامعه و هم خود مصرف‌کننده اقتصاد در گردش عمومی است. حال با شیوع کرونا و ویروس، آموزش عالی می‌بایست به‌گونه‌ای منعطف خود را برای بدیل‌های قابل‌تصور آشنا کند.

دکتر نسرين نورشاهی در همین فصل با جستار "تمایز سازمان دانشگاه، فرصتی برای رهبری و اداره آن در زمان بحران"، به وجه متمایز دانشگاه نسبت به نهادهای دیگر اجتماعی، اعم از استادان و مدیران و دانشجویان آن، اشاره کرده و رسالت اخلاقی دانشگاه را در یافتن راه‌کارها و روش‌های تولید محصولات مورد نیاز در دوره بحران متذکر شده است.

در بخش دوم کتاب، دکتر محمد توکل در "درس و تکلیف کرونا برای دانشگاهیان و مسؤولیت اجتماعی دانشگاه برای آینده"، به نزاع تاریخی علم و ثروت‌گریزی زده و از ظرفیت‌های علم برای تعریف سبک جدیدی از زندگی سخن گفته است.

دکتر غلامرضا غفاری نیز در "نهاد دانشگاه و بحران کرونا" به نقش دانشگاه در انتقال سنت‌های فکری، ارزش‌های فرهنگی و اجتماعی از طریق سازوکارهای جامعه‌پذیری و فرهنگ‌پذیری پرداخته است و ارتباط نظام‌مند میان دانشگاه و جامعه را لازمه ضروری آشفته‌گی‌ها و پیچیدگی‌هایی اعلام داشته است که جامعه در نتیجه مواجهه با رخدادی پیچیده و چندوجهی بدان گرفتار شده است. برای این کار، دانشگاه یا نهاد علم می‌تواند رابطه‌ای شبکه‌ای میان درون و بیرون نهاد علم و دانشگاه ایجاد کند و با تربیت شهروندی اجتماعی متناسب با موقعیت بحران، بر بیم و هراس‌های موجود فائق‌آید.

دکتر سید ضیاء هاشمی نیز در "بحرانی فرصت‌ساز"، انتظارات عام و خاص از دانشگاه

در این مجموعه محققان دیگری هم چون محمدرضا نیستانی، رضا ماحوزی، فیروزه اصغری، مصطفی مهرآیین، محمد حسینی مقدم، خدیجه کشاورز، نعمت‌الله عزیزی، مهدی حسین‌زاده فرمی، اباذر اشتری مهرجردی، خدیجه سفیری، علی خورسندی طاسکوه، قاسم سلیمی، علیرضا مرادی، عبدالرسول عمادی، جبار رحمانی، و فرهاد بیانی نیز جستارهایی را در فصول چهارگانه فوق‌الذکر منتشر کرده‌اند.

دکتر حسین میرزایی نیز بر این مجموعه ارزش مند، که ابتدای آن به معرفی نویسندگان جستارها نیز آراسته شده است، مقدمه و مؤخره‌ای افزوده و فلسفه وجودی تدوین این مجموعه در شرایطی گنگ و پریشان‌کننده را بیان داشته است.

این‌گونه از آموزش در شرایط فعلی و دوران پساکرونا متذکر شده است.

در بخش چهارم دکتر رضا منصوری در "علم و کرونا در ایران و جهان"، ارزیابی نقادانه‌ای از نحوه مواجهه دانشگاهیان ایرانی با موضوع کرونا ارائه کرده و امید خود را برای استفاده اندک محققان موجود بر سود جستن از این موقعیت برای پیشبرد علم در ایران سخن گفته است.

دکتر نعمت‌الله فاضلی نیز در "علوم انسانی و اجتماعی: هشداردهندگان اپیدمی‌ها و پاندمی‌ها"، به نیاز ضروری جامعه انسانی به علوم انسانی و اجتماعی اشاره کرده است. به عقیده وی کم‌توجهی به این علوم سبب کم‌توانی جامعه انسانی در پیش‌گیری، کنترل و مدیریت بحران‌ها در زمانه ما شده است. دکتر عماد افروغ نیز در جستار مفصل خود با عنوان "فروپاشی مرزها و اعتباریات"، بر سهم نظام علمی سهل‌انگار و پرخطای جهان فعلی ما که لگام گسیخته، اکوسیستم طبیعی را برهم زده و از منظر تحول و پیشرفت و توسعه، رابطه طبیعی انسان و طبیعت را تخریب کرده، پرداخته است.

دکتر تقی آزاد ارمکی در "کرونا و علم پزشکی در ایران"، ضمن تمجید از تلاش‌های پزشکی در مدیریت کرونا، نقاط قوت و ضعف این نظام را از منظری جامعه‌شناسانه مورد تحلیل قرار داده است.

دکتر ناصر فکوهی نیز در "علم و جهان پساکروناپی"، از منظر جامعه‌شناسی علم "برونولاتور"، گفتمان پساکروناپی در ایران را مورد تحلیل قرار داده و چرخش نولیبیرالیسم اقتصادی به سمت سرمایه‌داری اجتماعی موجود در سوسیال دموکراسی را پیشنهاد داده است.

صفحة دانشگاه

گزارش‌ها، یادداشت‌ها و نقد و نظرهای فعالان فرهنگی

تجربه ایفای یک مسؤولیت در زمینه آموزش مجازی از معاونت فرهنگی و اجتماعی
دانشگاه یزد

تشکل‌های دانشجویی در نگاه مقام معظم رهبری

سینما به مثابه تسهیل‌گر امر اجتماعی

درباره "ساختمان کعبه"ی دانشگاه شهید باهنر کرمان

معرفی باشگاه دانشجویان دانشگاه رازی کرمانشاه

تجربه ایفای یک مسؤولیت در زمینه آموزش مجازی از معاونت فرهنگی و اجتماعی دانشگاه یزد

دکتر سیدمحسن موسوی - رئیس
گروه سیاست گذاری و برنامه ریزی
فرهنگی و اجتماعی دانشگاه یزد

عجیب و غریب همه را مبهوت خودکرده بود، با همت و تلاش مجدانه و تحسین برانگیز مدیران و کارشناسان خود توانست در کوتاه ترین زمان ممکن زیرساخت ها و شرایط اولیه را برای تداوم امر آموزش که همانا مهم ترین وظیفه و رسالت هر دانشگاهی است، فراهم سازد.

آموزش الکترونیک و از راه دور، در هفته های منتهی به پایان سال ۱۳۹۸، و از اولین روز پس از تعطیلات نوروز ۱۳۹۹ یعنی ۱۶ فروردین ۹۹ به صورت رسمی و فراگیر، تمام کلاس ها و مقاطع مختلف تحصیلی را در برگرفت.

یکی از مهم ترین سؤالات و دغدغه های مدیران دانشگاه از ابتدای اجرای این سبک آموزش، دریافت بازخوردها و نظرات بازیگران اصلی این عرصه بود تا در جهت گیری ها و برنامه ریزی های آینده دانشگاه مورد توجه قرار گیرد. دانشجویان و استادان دانشگاه، بیشترین کسانی بودند که با این نوع سبک آموزش درگیر شده و ساعت های زیادی را برای فرآیند یاددهی - یادگیری با این روش آموزشی سپری کردند. آن ها در خلال کلاس های مجازی، با چالش ها و مشکلات زیادی مواجه شدند؛ زمان های زیادی برای نصب و راه اندازی و یادگیری کار با ابزارهای آموزش مجازی سپری کردند؛ ایده های مختلفی به ذهن شان خطور کرد؛ گفت وگوهای زیادی با هم کلاسی ها و همکاران خود درباره موضوعات مختلف، از اثربخشی چنین نوع آموزشی گرفته تا کمک به یکدیگر برای استفاده از ابزارهای آموزش مجازی داشته اند؛ و در نهایت تجربه های زیادی در این راه اندوخته اند که شنیدن و دیدن گفته ها و نوشته های آن ها برای مدیران و تصمیم گیران، نه تنها برای برنامه ریزی های آینده آنان مفید و مؤثر است، بل که برای تحقق آن ها نیز لازم و ضروری است.

بنابراین در اواخر خردادماه و در گرمای گرم

همه گیری جهانی کرونا، عرصه های حیات اجتماعی انسان ها را، از ریز و درشت، در مدت کوتاهی تحت تأثیر شدید قرار داد و سؤالات بی جواب و آینده ای پر از ابهام را پیش روی انسان ها و جوامع نهاد. در این میان، آموزش عالی به عنوان نهاد علم، بیش از هر نهاد دیگری در این وضعیت درگیر شد، چرا که از یک سو این نهاد، همانند هر نهاد دیگر، تحت تأثیر شرایط بحران تعلیق قرار گرفت و لازم بود متناسب با آن اقداماتی انجام دهد؛ و از سوی دیگر، نهاد علم و محققان دانشگاهی، پیش گامان اصلی جامعه در مواجهه با این ویروس برای شناسایی و مهار آن و هم چنین پیش بینی پذیرکردن عواقب آتی و مدیریت آینده هستند.

این ویروس در نخستین گام، مدارس، دانشگاه ها و دیگر مراکز آموزشی جهان را به تعطیلی کشاند. کشورهای مختلف، برخوردهای نسبتاً متفاوتی در قبال این پدیده داشتند اما جهت گیری غالب، روی آوردن به آموزش الکترونیک به عنوان یک راه حل، و البته بالاتر از آن، استفاده از تهدید پاندمی کرونا به عنوان فرصتی برای تحول در نظام آموزشی بود. دانشگاه یزد بلافاصله پس از فراگیرشدن ویروس کووید-۱۹ و اعلام تعطیلی کلاس ها و فضاهای آموزشی و در زمانی که این ویروس

به سؤال باز پرسش نامه و دریافت نظرات جالب و متنوعی که از سوی دانشجویان و استادان ارائه شده بود، گزارش نتایج این پژوهش علاوه بر بخش تحلیل سؤالات بسته پاسخ (چندگزینه‌ای)، یک بخش مجزا و مفصل را به تحلیل نتایج سؤالات باز پاسخ اختصاص داد، تا حدی که به تعبیر یکی از داوران، با توجه به مقاله مستخرج از آن، پژوهش انجام شده را می‌توان از نوع یک پژوهش ترکیبی (کمی و کیفی) قلمداد کرد. هم‌چنین، خلاصه‌ای از این پژوهش، در جلسه هیأت رئیسه دانشگاه ارائه و مقرر شد نتایج آن دستمایه بحث و گفت‌وگو در سلسله نشست‌های هم‌اندیشی استادان دانشکده‌های دانشگاه در زمینه "آموزش الکترونیک" قرار گیرد. در بخش تحلیل پایانی این گزارش آمده است:

«... اما یک سؤال اساسی در این میان، موضوع را از زوایای دیگر نمایان می‌سازد که مناقشات اصلی از آنجا آغاز می‌شود؛ آیا آموزش الکترونیک صرفاً دارای کارکرد استفاده از تکنولوژی برای آموزش از راه دور است یا این که اساساً امر آموزش را با رویکردی متفاوت از گذشته باز می‌شناسد؟ در پاسخ باید گفت علی‌رغم این که بسیاری از محققان، یادگیری الکترونیکی را به‌عنوان طیف وسیعی از فناوری‌های آنلاین مورد استفاده برای کسب دانش تعریف می‌کنند، اما این تعریف با گذشت زمان تغییر کرد و امروزه یادگیری الکترونیکی برای حمایت از تقویت فرآیند یادگیری است.

نظام آموزشی کشور ما، از آن رو که قبل از بحران کرونا به‌طور جدی خود را با ملزومات آموزش الکترونیک مواجه نساخته و سؤالات

آموزش‌های الکترونیک، پیشنهاد انجام دو نظرسنجی از دانشجویان و استادان در خصوص نگرش آنان به آموزش‌های الکترونیک ارائه و اثربخشی آن از سوی هیأت رئیسه دانشگاه مطرح شد و گروه سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی اجتماعی و فرهنگی، اجرای این پیشنهاد را پذیرفت.

پس از مرور سریع پیشینه و تجارب قبلی، پرسش‌نامه‌های دانشجویان و استادان به‌صورت الکترونیک و در سامانه «سامیاد» دانشگاه تعریف شد.

مشخصات کلی، رضایت از آموزش مجازی، ترجیح آموزش مجازی بر آموزش حضوری، ارزیابی از عمل‌کرد دانشگاه در این زمینه، درجه تأثیرپذیری از کرونا، مشکلات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری در برگزاری کلاس‌ها، سبک ترجیحی امتحانات پایان‌ترم، و در نهایت سؤال باز پاسخ (نظرات و پیشنهادات)، آیتم‌های اصلی پرسش‌نامه‌های دانشجویان و استادان را تشکیل می‌داد. به‌منظور تکمیل پرسش‌نامه‌های دانشجویان، تعداد ۵۴ کلاس به روش نمونه‌گیری

سیستماتیک انتخاب شد و با تماس با تک استادان آن کلاس‌ها، از آن‌ها خواسته شد که لینک پرسش‌نامه را در ابتدای کلاس خود و بر اساس فرآیندی که از قبل و به‌صورت مکتوب برایشان ایمیل شده بود، در اختیار دانشجویان قرار دهند. از این طریق، تعداد ۹۴۳ پرسش‌نامه تکمیل شد.

پرسش‌نامه استادان نیز با توجه به اندک بودن تعداد، به روش سرشماری و دعوت عمومی توزیع شد که با این فرآیند، ۱۸۳ پرسش‌نامه توسط استادان تکمیل شد.

با توجه به دریافت تعداد قابل توجهی پاسخ

آیا آموزش الکترونیک
تنها دارای کارکرد استفاده
از تکنولوژی برای آموزش
از راه دور است یا این که
امر آموزش را با رویکردی
متفاوت از گذشته باز
می‌شناسد؟

تکنولوژی این امکان را در اختیار نظام آموزشی قرار داده است تا بتواند سیاست جایگزینی آموزش مجازی به آموزش حضوری را، چه برای کوتاه مدت و چه دراز مدت، فراهم کند.

بنابراین، اولاً تعطیلی و تعلیق امر آموزش به هیچ وجه به صلاح نیست و ثانیاً آموزش الکترونیک می تواند ضمن تضمین تداوم آموزش ها، شرایط تحول گریزناپذیر و استقبال از آینده ای را که به عصر اطلاعات و ارتباطات شناخته می شود، فراهم کند. پس باید آموزش مجازی را (نه لزوماً آن گونه که عملاً در جریان است) پذیرفت و مدام از تجارب به دست آمده درس گرفت و در راستای بهبود عمل کردها گام برداشت.

اگر بخواهیم بر هر کدام از رویکردهای سه گانه بالا نام و عنوانی بنهیم، می توانیم این سه رویکرد را به ترتیب، "رویکرد ایده آل گرایانه"، "رویکرد واپس گرایانه" و "رویکرد تجربه گرایانه" نام نهیم. قضاوت درباره صحت و سقم هر یک از ادعاهای بالا، و یقیناً ادعاهای دیگری که در این زمینه قابل طرح است، از عهده این نوشته خارج است و فرصت دیگری را برای تأمل و تدقیق بیشتر می طلبد.

هدف و محتوای پژوهش حاضر، بیشتر از همه، قابل انتساب به رویکرد سوم یعنی تجربه گرایی است؛ هر چند که درس گرفتن از تجربه قبلی به منظور بهبود عمل کردها و نتایج، مستلزم اقدامات دیگری نیز هست.

زیادی را در این زمینه بی پاسخ گذاشته بود، در مواجهه با معضل تعطیلی مراکز آموزشی و ضرورت عدم توقف و تداوم آموزش، امکان استفاده از تکنولوژی های ارتباط از راه دور را به محک آزمون گذاشت و آموزش ها را به همان سبک و سیاق قبلی و تنها در بستر اینترنت و به صورت الکترونیک ادامه داد.

یک رویکرد در این زمینه این است که بحران کرونا می تواند بهترین فرصت را برای بازاندیشی، تجدید نظر و پوست اندازی جدی نظام آموزشی کشور فراهم کند؛ لذا اشکالی نداشت و ندارد که نظام آموزشی با یک تعطیلی و وقفه خودخواسته که کرونا باعث آن شده است، ابتدا خود را با اهداف و روش های متناسب با آموزش الکترونیک آشنا کند و سپس با توان بالا وارد میدان عمل شود.

رویکردی دیگر بر این باور است که آموزش از نوع مجازی، نه تنها آن گونه که عملاً در حال اجراست باید متوقف شود، بل که حتی در آینده نیز به هیچ وجه نمی تواند جای آموزش حضوری را بگیرد و در بهترین حالت و تنها در صورت ضرورت می تواند مکمل آموزش حضوری باشد. اما شاید بتوان از رویکرد سومی نیز سخن گفت که بر اساس آن تعطیلی مراکز آموزشی نباید به تعطیلی آموزش منجر شود.

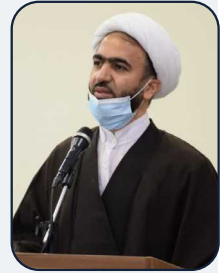
هم چنین از سوی دیگر، خوشبختانه

رهبر معظم انقلاب (مدظله) در خصوص اهمیت و نحوه توجه هم‌زمان به «آرمان‌ها» و «واقعیت‌ها» می‌فرماید:

«آرمان‌ها با نگاه به واقعیت‌ها است که قابل تحقق خواهند بود. اما واقعیت را ببینیم، نه آنچه که با شگردهای دشمنانه، به‌عنوان واقعیت به ما القاء می‌شود. ... آرمان‌گرایی بدون ملاحظه واقعیت‌ها، به خیال‌پردازی و توهم خواهد انجامید. وقتی شما دنبال یک مقصودی، یک آرمانی حرکت می‌کنید، واقعیت‌های اطراف خودتان را باید بسنجید و بر طبق آن واقعیت‌ها برنامه‌ریزی کنید. بدون دیدن واقعیت‌های جامعه، تصور آرمان‌ها خیلی تصور درست و صحیحی نخواهد بود، چه برسد به دست‌یابی به آرمان‌ها! (۹۲/۵/۶) ... اگر ما توانستیم آرمان‌گرایی را با واقع‌بینی و واقع‌گرایی همراه کنیم، ترجمه عملیاتی‌اش می‌شود این‌که ما تدبیر را با مجاهدت ترکیب کنیم؛ هم مجاهدت کنیم و مجاهدانه حرکت کنیم، هم این حرکت مجاهدانه در یک چهارچوب تدبیرشده‌ای قرار بگیرد (۹۱/۵/۳)؛ آرمان‌گرایی را با پرخاش‌گری اشتباه نکنیم؛ تصور نکنیم که هر کس آرمان‌گراتر است، پرخاش‌گرت‌ر و دعوآکن‌تر است؛ نه، می‌توان به‌شدت پابند به آرمان‌ها و پابند به اصول و به ارزش‌ها بود، در عین حال پرخاش‌گر هم نبود. در آیه شریفه می‌فرماید: «اشداء علی الکفار»، «اشداء» جمع «شدید» است. شدید یعنی سخت، سخت یعنی نفوذناپذیر. هر جسمی که سخت‌تر باشد، وقتی با جسم دیگری اصطکاک پیدا کرد، در آن جسم دیگر اثر می‌گذارد، اما از آن جسم اثر نمی‌پذیرد. همه‌مان این‌جوری باشیم؛ اشداء باشیم. اما شدید بودن، اثرگذار بودن، لزوماً به معنای دعوآگر بودن و پرخاش‌گر بودن نیست. گاهی اوقات انسان احساساتش غلبه می‌کند و می‌خواهد یک کاری را انجام بدهد.

تشکل‌های دانشجویی در نگاه مقام معظم رهبری

(حجت الاسلام و المسلمین
دکتر نورالدین زندیه - معاون
فرهنگی دانشگاه امام صادق (ع))

«تلاش «انسان‌ساز» در بستر رشد «مأموریتی و جمعی»، مشارکت «جهادی، ابتکاری، عاقلانه، عالمانه، مکمل و جریان‌ساز» و مطالبه‌گری «صریح و شجاعانه، عالمانه، ناصحانه و تصمیم‌ساز» دانشجویان، در تحقق آرمان‌های دانشگاه

تشکل‌های دانشجویی، اگر در یک مسیر درست هدایت و راهبری شود، فرصتی مغتنم و ظرفیتی ارزش‌مند برای سیستم رسمی دانشگاه خواهد بود. اولین گام برای این مقصود، ترسیم درست وظایف تشکل‌ها و راهبری آن‌ها در این مسیر است. در نوشتار مختصر حاضر به دو نوع «سه‌گانه»، در بیانات رهبر معظم انقلاب (مدظله) اشاره خواهد شد که لازم است مجموعه‌های دانشجویی را با این منطق، آشنا و مبتنی بر این معیارها، هدایت و راهبری کرد.

سه‌گانه اول، در حقیقت ناظر به فرمول مدیریتی است؛ و سه‌گانه دوم، شؤونی که برای مجموعه‌های دانشجویی می‌توان در نظر گرفت. سه‌گانه اول: واقعیت، آرمان، راهبرد که شامل موارد زیر است:

آشنایی با «وضع موجود» و به تعبیر دیگر واقعیت‌ها؛

شناخت «وضع مطلوب» یا قله و هدف مدنظر و به تعبیر دیگر آرمان‌ها؛ و

ترسیم مسیر و راهبردهای حرکت در مسیر؛ که مهم‌ترین آن نحوه اتصال واقعیت به آرمان است.

این دوره احساسات شما، دوره جوانی است؛ ما هم پنجاه - شصت سال قبل از این، همین دوره‌ها را گذرانیدیم. یک مدتی جوان بودیم، جوان پراحساساتی هم بودیم؛ می‌دانیم این دوره چه جوری است. ببینید، یک جاهائی احساساتی وجود دارد که این احساسات باید کنترل شود. (۹۱/۵/۱۶)»

سه‌گانه دوم: رشد، مشارکت، مطالبه‌گری؛ این سه‌گانه، از جهتی داخل در بخش سوم سه‌گانه اول است که شأن و هدف یک تشکل را مشخص کرده است و بایسته‌های این مسیر را ترسیم می‌کند. دانشجو لازم است در مجموعه، مسیر رشد را طی کند و اقدامات عملی برای همکاری با دانشگاه انجام دهد و در نهایت، از مسؤولان، مطالبه و پی‌گیری لازم را داشته باشد.

* رشد (پیش‌رو)

علمی: «علم را بایستی در حد اعلا دنبال کنید... عشق به علم و علم‌آموزی عاشقانه و مؤمنانه» (۸۴/۱۰/۲۹؛ دیدار غدیر)

ایمانی: «دانشگاه اسلامی، علم و ایمان، علم و معنویت، علم و اخلاق را با هم همراه می‌کند.» (۸۴/۱۰/۲۹؛ دیدار غدیر)

جمعی: «هرچه ما در طول زمان ضربه و کتک و توسری خورده‌ایم، به‌خاطر این است که همین همت، این انگیزه و این نگاه به چشم‌انداز دوردست و تصمیم بر پیمودن این راه، در سرها و دل‌های مجموعه‌های کارآمد و به‌هم‌پیوسته وجود نداشته است؛ اگر هم متفرقاتی بوده، در یک جمع منسجم، ما این را نداشته‌ایم. لذا همین‌طور همیشه درخشش‌هایی داشته‌ایم و سقوط‌هایی؛ اما کار پیش نرفته است. جمع منسجم و پُرانگیزه، یک دست‌آورد بزرگ است.» (۸۴/۱۰/۲۹؛ دیدار غدیر)

* مشارکت (پیش‌بر)

«جوان ... باید احساس کند که او فقط مسؤولیت‌اش طرح سؤال و پرتاب کردن یک شعار نیست، که بگوید خوب، ما کار خودمان را کردیم؛ نه، پی‌گیری کردن، مطالعه کردن، درباره مسئله اندیشیدن، آن را پخته کردن، راهکار اجرایی را برای آن جستجو کردن، برای طرحش با مراکز دست‌اندرکار و مجری تلاش کردن و فعالیت کردن و بالاخره خود وارد میدان کار شدن، این‌ها جزء وظایف و تکالیف جوان ماست که این را هم بایستی جوان ما درک کند؛ در کنار آن مطالبه و طلبکاری و مدعا داشتن.»

جهادی: «کار جهادی باید هدف‌مند، درست متوجه به آرمان‌ها و هوشمندانه و عاقلانه و دشمن‌شکن باشد.» (۸۶/۴/۲۵؛ موسسه رویان)

ابتکاری: «باید حرکت خود را با ابتکار همراه کنید و به دنبال راه‌های جدید و میان‌بر باشید» (۶۸/۳/۲۰)

عاقلانه: «تحقیق علمی، شأن و خصوصیت‌اش، آزادی است؛ منتها عقلایی؛ بی انضباط نباشد.» (۸۴/۱۰/۲۹؛ دیدار غدیر)

عالمانه: «دانشگاهی؛ یعنی سطح این فعالیت و تحرک، یک سطح رافی است؛ متناسب با دانشجو و استاد و ذهن فعال علمی است. در همه کارها همین باید رعایت شود.» (۸۶/۴/۲۵؛ رویان)

مکمل: مکمل فعالیت‌های دانشگاه: «وظیفه دانشگاه (نه فقط دانشگاه امام صادق (ع)؛ مطلق دانشگاه) در این کشور، این است که این درّه علمی را پُر کند.» (۸۴/۱۰/۲۹؛ دیدار غدیر)

جریان‌ساز: «شما باید در علم، یک حرکتی به‌وجود آورید. باید در دنیای دانش‌آموزی و پیشرفت علم و بنای علمی کشور، یک تحرکی به‌وجود آورید؛ این است آن رسالت اصلی شما.» (۸۴/۱۰/۲۹؛ دیدار غدیر)

* مطالبه‌گری (پی‌گیر)

فیلم سینمایی را می‌بیند، برداشت‌هایی از آن دارد که به مجموع آنها "پیام" گفته می‌شود. فارغ از این که بتوان این پیام را به دقت توصیف کرد و با اذعان به این که این پیام در میان مخاطبان مختلف در زمان‌ها و مکان‌های مختلف الزاماً چیز ثابتی نیست، ولی به هر روی، هر مخاطب در هر بار دیدن فیلم، چیزهایی درباره انسان‌ها، جامعه، خودش و... دریافت می‌کند و از این رو، سینما "رسانه" است. با این همه، جو عمومی در میان فیلم‌سازان جوان مخالف این استدلال است و این گرایش در میان آن‌ها وجود دارد که «تنها» بر بعد هنری سینما تأکید کند.

سینما نوعی دعوت به گفت‌وگو است؛ موضوعی را پیش می‌کشد برای تأمل یا سرگرمی. شخصیت‌هایی به ما معرفی می‌کند که می‌توانیم با آنها موافق یا مخالف باشیم؛ آنها را دوست بداریم یا از آنها بدمان بیاید و از این رو، در حین تماشای فیلم نسبت به آنها و گفتار و کردارشان نوعی واکنش در ذهن خود داریم، هر چند که معمولاً در فضای تارک سینما فرصت ابراز آن واکنش را نمی‌یابیم.

داستان‌های فیلم‌ها به میزانی که به زندگی روزمره ما نزدیک‌تر می‌شوند، راحت‌تر درک می‌شوند و از این رو موفق‌ترند. ما با دیدن چنین فیلم‌هایی که از زندگی ما مایه می‌گیرند، این فرصت را پیدا می‌کنیم که به خودمان بنگریم؛ از بالا، با فاصله. از این رو، گاهی فیلم‌های واقع‌گرا آینه‌ای در برابر ما می‌گیرند تا به خوب و بد اعمال و رفتارمان بنگریم، با زاویه‌ای تازه؛ تا شاید بعد از آن تصمیم تازه‌ای هم بگیریم. وقتی زشتی کشتن دختری به دست پدر و برادرش را در فیلمی ببینیم، شاید دیگر به آسانی دست به داس نبریم؛ وقتی ببینیم آدم‌ها چه فشاری را تحمل می‌کنند که مجبور می‌شوند دروغ بگویند، تا آن حد که علی‌رغم داشتن فرزندی

صریح و شجاعانه: «احتیاج است به یادآوری این آرمان‌ها با همان زبان ویژه جوان مؤمن انقلابی که از خصوصیات اش صراحت است، از خصوصیات اش شجاعت در گفتار است.» (دانشجویان؛ ۹۷/۳/۷)

عالمانه: «روحیه مطالبه‌گری و انتقاد در میان دانشجویان باید همراه با رعایت اخلاق و انصاف و حدود شرعی و پرهیز از بیان مطالبی باشد که به آن علم و یقین وجود ندارد.» (۹۳/۵/۱؛ دانشجویان)

عقلانه: «مطالبه‌کردن، داعیه‌داشتن؛ ... هم در زمینه مسائل علمی، هم در زمینه مسائل خاص دانشگاهی؛ همراه با عقلانیت ... من با افراط‌کاری و زیاده‌روی‌های گوناگون در هر جبهتی، موافق نیستم.» (۸۶/۷/۱۷؛ دانشجویان و تشکل‌ها)

ناصرانه: «مطالبه‌کردن با دشمنی کردن فرق دارد.» (۸۶/۷/۱۷؛ دانشجویان و تشکل‌ها)

تصمیم‌ساز: «دنبال این نباشیم که محیط دانشجویی، محیط تصمیم‌گیری برای اقدام باشد؛ این نه به نفع دانشجویست، نه به نفع آن اقدام. دنبال این باشیم که محیط دانشجویی تصمیم‌سازی کند؛ یعنی گفتمان‌سازی کنید.» (۸۷/۲/۱۲؛ دانشگاه شیراز)

سینما به مثابه تسهیل‌گر امر اجتماعی

(حسین یزدان‌شناس - دبیر نهمین جشنواره فیلم کوتاه و عکس دانشجویان سراسر کشور - امید)

سینما فقط هنر نیست، بل که شأن رسانه‌ای هم دارد؛ به این معنا که وقتی هر مخاطب یک

نوجوان راه زندگی‌شان از هم جدا می‌شود، شاید دیگر به آسانی دروغ نگوئیم؛ وقتی ببینیم فقر و اعتیاد با زندگی یک خانواده چه می‌کند و چگونه آن‌ها را در تنگنا قرار می‌دهد، به خودمان نهیب می‌زنیم که پا را کج نگذاریم.

همه این‌ها البته در پوششی از داستان‌های سرگرم‌کننده توسط مخاطب ادراک می‌شود تا احساس نکنند کسی دارد او را نصیحت می‌کند، بل که خودش، آخر و عاقبت شخصیت‌ها را به نظاره بنشینند.

فیلم‌ها، ما را دعوت می‌کنند که به خود و دیگران فکر کنیم و درباره سؤالی که مطرح می‌کنند، پاسخ‌هایی در ذهن بپروانیم؛ نوعی گفت‌وگوی نامحسوس با خود و سایر اعضای جامعه درباره مسائلی که اغلب بحرانی شده‌اند، یعنی راه‌حل‌های سراسری ندارند یا درباره این راه‌حل‌ها توافق فراگیری در جامعه وجود ندارد.

سینما از آنجا که هنر است،

بسیار تأثیرگذار است؛ خیلی تأثیرگذارتر از نفوذ کلام هر واعظی.

سینما نه تنها با کلام که با چندین نظام نشانه‌ای، ذهن مخاطب را هدف می‌گیرد. در یک فیلم، رنگ، ریتم، قاب‌بندی، حرکت دوربین، حالت چهره بازیگر، موسیقی، تدوین و چندین و چند نظام نشانه‌ای دیگر در کاراند تا آن‌چه را در ذهن کارگردان می‌گذرد، برای مخاطب تصویر کنند.

طبیعت هنر، خلاقیت و نوآوری مداوم و دوری از کلیشه‌ها است؛ و این رمز تأثیر پر دامنه و ماندگار فیلم‌ها است. از این رو، سینما در ماهیت رسانه‌ای خود ابزاری تأثیرگذار و کارآمد برای گسترش گفت‌وگو و بازاندیشی فرهنگی است و سیاست‌گذاران هر جامعه باید آن را

مغتنم بشمارند.

در سال‌های اخیر، با انقلاب دیجیتال در ابزارهای ارتباطی، ساختن فیلم یا ویدیوهای ساده که پیش از این ابزارهایی پیچیده و گران‌قیمت لازم داشت، به آسانی با استفاده از ابزارهایی که به وفور در میان مردم یافت می‌شود، امکان‌پذیر شده و در نتیجه، تولید و مصرف ویدیو در جامعه، و از جمله در میان دانشجویان، به شدت بالا رفته است. از این رو، خوب است، برنامه‌هایی برای هدایت این جریان در جهت رشد فردی و توسعه اجتماعی در نظر گرفته شود.

جشنواره فیلم کوتاه و عکس "امید"، که امسال نهمین دوره خود را می‌گذراند، گامی در جهت دعوت دانشجویان به عکاسی و فیلم‌سازی است. این جشنواره که امسال پیش‌گیری از اعتیاد و سوءمصرف مواد مخدر و روان‌گردان‌ها و زیست‌دانشجویی و الزامات آن را به عنوان موضوع ویژه تعیین کرده است، می‌کوشد توجه جامعه دانشگاهی را به این دو موضوع جلب کند و مسائل این حوزه‌ها را از دریچه دوربین آنها برجسته کند و به بحث بگذارد. در دنیایی که دست‌رسی به موضوعات علمی به مدد ابزارهای ارتباطی به آسانی امکان‌پذیر شده است و گاه از کارایی نازل دانشگاه در آموزش و پژوهش سخن به میان می‌آید، دانشگاه هم‌چنان می‌تواند بستری برای گفت‌وگو بر سر مسائل زندگی اجتماعی باشد و هنر، سوای لذت زیبایی‌شناختی‌اش، می‌تواند در این جهت نقشی کلیدی ایفا کند.

ایده دانشگاه اجتماعی، به معنای فعال کردن و توجه بیشتر به همین ظرفیت‌های نهاد دانشگاه است.

▀ درباره "ساختمان کعبه"ی دانشگاه شهید باهنر کرمان

(امیر لری زاده - معاون اداره کل امور فرهنگی
دانشگاه شهید باهنر کرمان)

به منظور افزایش حس تعلق دانشجویان نسبت به دانشگاه محل تحصیل شان، در سال ۱۳۹۷ طرح "گوشه‌های فاخر دانشگاه" از سوی وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری به دانشگاه‌ها ابلاغ شد. در دانشگاه شهید باهنر کرمان "ساختمان کعبه" به عنوان یکی از مصداق این طرح انتخاب و به همت معاونت فرهنگی و اجتماعی و نیز تلاش و پی گیری دفتر فنی دانشگاه در سال ۱۳۹۸ به نحو شایسته‌ای به‌سازی شد.

کعبه دانشگاه، مسجد کوچکی است که در سمت شرق راهروی ورودی اصلی دانشگاه شهید باهنر کرمان، روبه‌روی ضلع شمالی ساختمان دانشکده ادبیات و علوم انسانی قرار دارد.

این ساختمان مکعبی شکل برداشتی است از خانه خدا که کتیبه آجری به خط معقلی یا بنایی دورتا دور آن اجرا شده است (البته کتیبه محیطی خانه خدا به خط ثلث است و هرساله تعویض می‌شود). در داخل این بنا، در سطح همکف، دو وضوخانه و سرویس بهداشتی، آب نما و حیاطی کوچک، و در طبقه بالا نمازخانه‌ای ساده طراحی و اجرا شده است. از دیگر ویژگی‌های معماری این بنا نصب سنگ مرمری به صورت عمودی از کف تا سقف در ضلع رو به قبله است که به همراه نورگیرهای مخفی فوقانی، روشنایی طبیعی محیط

داخلی را در طول روز، تأمین می‌کند.

این بنا دارای معماری منحصر به فردی است که در سال ۱۹۹۷ در کتاب *The Mosque and the Modern World* که به نقد و معرفی مساجد معاصر جهان می‌پردازد، به‌عنوان یکی از خلاقانه‌ترین و ویژه‌ترین رویکردهای طراحی مساجد معاصر دنیا معرفی شده است.

ساخت اولیه بنا به تابستان سال ۱۳۵۳، پس از تعیین قبله دانشگاه توسط آیت ا... صالحی کرمانی - از روحانیان معظم و نام‌آور کرمان - و هم‌زمان با ساخت دانشگاه شهید باهنر توسط زنده یاد مهندس "علیرضا افضلی پور" بنیان‌گذار دانشگاه، بازمی‌گردد.

احداث این مسجد در دانشگاه داستانی خواندنی دارد که به نقل از آقای دکتر "محمدعلی میرزایی"، اولین رئیس دانشگاه که این بنا در زمان ریاست ایشان احداث شده است، روایت می‌شود:

بانوی این مسجد کوچک بانو "ناهید فریار"، همسر فرهیخته شادروان دکتر "عبدالله فریار" استاد برجسته و از رؤسای اسبق دانشگاه فردوسی مشهد، هستند.

بانو فریار قالی نفیسی از دست بافته‌های کرمان داشتند و علاقه‌مند بودند که آن را به مسجدی اهداء نمایند. بعدها در ملاقاتی که آقای دکتر میرزایی با خانواده فریار داشته‌اند، ایشان ماجرا را تعریف می‌کنند و آقای دکتر میرزایی پیشنهاد می‌دهند در صورتی که فرش را به دانشگاه کرمان اهداء کنند، دانشگاه برای آن مسجدی خواهد ساخت.

آقای میرحیدر، مدیر شرکت "پیراز" - از طراحان

حضور داشته و هیچ‌یک از مقامات شهر حضور نداشته‌اند. البته ظاهراً در گذشته مراسم تعیین قبله و کلنگ‌زنی مسجد، تنها تشریفات نبوده و باید شخصی که برای تبرک و براساس جایگاه خاص دینی و اجتماعی برای این مراسم انتخاب می‌شد، صیغه مسجد را برای آن محل می‌خواند و قدری هم واقعاً در کار ساخت مسجد شریک می‌شد؛ که حضرت آیت الله هم چنین کرده‌اند.

پس از انقلاب و افزایش جمعیت جامعه دانشگاهی، ساختمان کعبه گنجایش نمازگزاران مشتاق را نداشت؛ بنابراین مکان دیگری به‌عنوان نمازخانه موقت خاتم‌الانبیاء (ص) در نظر گرفته شد. در سال‌های اخیر با احداث مسجد باقرالعلوم (ع) که از دیگر جاذبه‌های فرهنگی و مذهبی دانشگاه، به‌عنوان مسجد اصلی و محل برگزاری نماز جماعت در نظر گرفته شده است، ساختمان کعبه با توجه به نوع کاربری و نیت واقفین، به‌عنوان محل برگزاری برنامه‌های مذهبی و کلاس‌های آموزشی کانون قرآن و عترت اداره کل امور فرهنگی دانشگاه مورد بهره‌برداری قرار گرفته است.

دانشگاه و مشاور عمرانی دانشگاه - تعهد می‌دهند که مسجد طراحی و ساخته شود. پس از این ماجرا فرش نفیس بانو فریار وقف مسجد دانشگاه کرمان می‌شود. بانو فریار هزینه ساخت مسجد را نیز متقبل می‌شوند و دفترچه پس‌انداز خود را در اختیار آقای دکتر میرزایی می‌گذارند و وکالت می‌دهند که از دفترچه برداشت، و هزینه ساخت را تأمین کنند.

ساخت مسجد در دستور کار قرار می‌گیرد. نقشه‌ها تهیه و مقرر می‌شود که حضرت آیت الله صالحی قبله را تعیین کنند. نزد "آیت الله صالحی" می‌رسند و ایشان پذیرفته، اما شرطی هم می‌گذارند. شرط آیت الله این بود که در زمان تعیین قبله و کلنگ‌زنی هیچ مقام دولتی نباید حضور داشته باشد و آقای دکتر میرزایی را هم از این قاعده مستثنی نمی‌کنند!

بنابراین در مراسم کلنگ‌زنی، آقای مهندس "فره‌وشی" - نماینده دفتر فنی دانشگاه - به‌همراه حضرت آیت الله صالحی کرمانی و جمعی دیگر

شادروان مهندس علیرضا افضلی پور بنیان‌گذار دانشگاه در کرمان (نفر دوم از سمت راست) و همراهان درحال بازدید از داخل ساختمان کعبه

معرفی باشگاه دانشجویان دانشگاه رازی کرمانشاه

دکتر احسان امیری - مدیر حمایت و پشتیبانی فرهنگی
و اجتماعی دانشگاه رازی کرمانشاه

برای بهبود خلأهای موجود و استفاده از ظرفیت دانشجویان در راستای تحقق مبنای دانشگاه دانش‌بنیان، کارآفرین و بهبود فعالیت‌های داوطلبانه در محیط دانشگاه، با طراحی یک ساختار منسجم و با رویکرد بهره‌گیری حداکثری از شبکه توان‌مندی‌های دانشجویان تأسیس و آغاز به کار نموده‌است. نگاه حمایتی، تشویق داوطلبان، هدایت و سازمان‌دهی مؤثر فعالیت‌ها با تمرکز بر ارتقای بهره‌وری از طریق فعالیت‌های داوطلبانه در ۹ کارگروه - شامل: هسته‌های علمی دانشجویی (انجمن‌های علمی دانشجویی مسأله محور)، دیده‌بان آموزش عالی استان، مرکز نوآوری و توسعه، نگارخانه دانشگاه رازی، روابط عمومی و رسانه، مرکز حمایت از ایده‌های برتر دانشجویان، رایا (تولید محتوا و ایده‌پردازی)، کانون دانش‌آموختگان دانشگاه، و کاروان دانش (ویژه اعزام به مناطق کم برخوردار) - اساس باشگاه دانشجویان را شکل داده‌است.

ایده هسته‌های علمی دانشجویی اولین بار در این باشگاه با نگرشی منتقدانه به ساختار فعلی انجمن‌های علمی (رشته محور) و با نگاه به شرایط و اقتضائات روز جامعه و مسائل فراگیر، مزایا و معایب مسأله‌محور شدن انجمن‌های علمی، و جهت تعیین الگویی مناسب توأم با بیان راهبردهای عملی در روند تأسیس و هدایت مسیر

انجمن‌ها، مطرح شد تا بتواند بستری برای انجام پژوهش‌های کاربردی و مسأله محور را مهیا سازد. هسته‌های علمی دانشجویی قصد دارد تا در گام نخست با ارتباط با سازمان‌ها، ادارات و واحدهای صنعتی در خارج از دانشگاه، بانک اطلاعاتی از مهم‌ترین مسائل و مشکلات هر کدام از واحد و نهادهای اجرایی ایجاد کند. سپس با کمک استفاده از ساز و کارهایی مشخص و هم‌چنین اعلان فراخوان‌هایی در سطح دانشگاه، پژوهش‌هایی کاربردی با محوریت دانشجویان در رشته‌ها و مقاطع مختلف تحصیلی (با تمرکز بر دانشجویان تحصیلات تکمیلی) و به سرپرستی یک عضو هیأت علمی دانشگاه به‌انجام برساند.

هسته‌های علمی دانشجویی (انجمن‌های علمی دانشجویی مسأله‌محور) به‌منظور لزوم تدبیر محتوایی و تغییر روند تأسیس انجمن‌های علمی دانشجویی که موجب بهره‌وری پایین انجمن‌ها در سراسر کشور شده است، و با هدف ایجاد بانک اطلاعاتی کاملی از موضوعات پژوهشی مورد نیاز استان، ایجاد مجموعه‌ای از پژوهش‌های کاربردی و مسأله محور، تلاش برای افزایش فعالیت‌های علمی هدف‌مند در دانشجویان، افزایش تعامل میان دانشگاه و سازمان‌ها، مجموعه‌ها، واحدهای اجرایی، صنعتی، تجاری در سطح استان در چارچوب باشگاه دانشجویان تأسیس و به فعالیت می‌پردازد. از طرفی، بنا بر مرجعیت نقش دانشگاه، همواره یکی از رسالت‌های دانشگاه رصد و پایش موضوعات در جامعه است که این امر حاصل نخواهد شد مگر با تولید محتوای مناسب برای

با متخصصان و کارشناسان) طراحی شده است تا علاوه بر دسترسی به مجموعه مسائلی که در بالا اشاره شد، بتوان در قالبی جذاب و کارآ، آن مسائل و موضوعات را در اختیار جامعه دانشگاهی و هم‌چنین علاقه‌مندان در جامعه غیردانشگاهی قرار داد. از سوی دیگر، این مجموعه با تأسیس رسانه دیده‌بان آموزش عالی با هدف تولید آرشیو کاملی از مسائل پیش روی نهاد دانشگاه و جامعه، پدید

هر کدام از مسائل موجود. راه حلی که می‌توان در این مورد ارائه کرد، ایجاد بستری مناسب برای تولید محتوای صحیح توسط اندیشمندان و متخصصان دانشگاهی در هریک از موضوعات است تا به‌عنوان پایه‌ای برای انجام پژوهش‌ها و مطالعات بعدی قرارگیرد؛ به همین دلیل ایده رسانه دیده‌بان آموزش عالی در بستر باشگاه دانشجویان پدید آمده تا با داشتن دیدگاهی

دانشگاه رازی کرمانشاه

آمدن بانک اطلاعاتی برای پژوهش‌گران و محققان دانشگاهی و تلاش برای افزایش میزان دانش عمومی و دغدغه‌مندی جامعه در مسائل مختلف با نشر محتوای رسانه در خارج از محیط دانشگاه، بستری مناسب برای تولید و ارائه محتوا در حوزه‌های

بی‌طرفانه نسبت به عملکرد آموزش عالی استان، به مجموعه کاملی از موضوعات و مسائل پیش روی دانشگاه و جامعه تبدیل شود.

طرح دیده‌بان آموزش عالی در یک پلتفرم رسانه‌ای (به‌صورت کلیپ‌های تصویری گفت‌وگو

تحقق این امر مهم گام برمی دارد. باشگاه دانشجویان دانشگاه رازی هم چنین با ایجاد دو کارگروه نگارخانه و رایا (تولید محتوا و ایده پردازی) در تلاش است تا با ایجاد محلی برای گردهمایی دانشجویان هنرمند و متخصص در هر رشته و نمایش آثار بدیع آنها به صورت انفرادی و گروهی به ارتقای سطح کمی و کیفی آثار هنری و فنی بپردازد. نگارخانه دانشگاه رازی متشکل از خانه گرافیک، خانه انیمیشن، خانه عکاسان، خانه تدوین و خانه برنامه نویسی بوده که به عنوان بازوهای اجرایی مجموعه دانشگاه، در تمامی عرصه های مورد نیاز نقش اصلی را ایفا می کند. از سوی دیگر، امروزه با توجه به نگاه ویژه تمامی افراد به رسانه ها و نقش بی بدیل فضای مجازی، رسانه، ابزاری مهم برای معرفی سازمان و اطلاع رسانی فعالیت های انجام شده توسط آن به حساب می آید؛ به همین دلیل باشگاه دانشجویان با ایجاد بخش روابط عمومی و رسانه و تأسیس باشگاه خبرنگاران دانشگاه در جهت اجرای سیاست های اطلاع رسانی و تبلیغاتی و هم چنین حفظ ارتباط باشگاه با مخاطبان خود، تلاش می کند. باشگاه دانشجویان دانشگاه رازی به موجب استقبال بسیار خوب دانشجویان، مسئولین دانشگاهی و مدیران ذی ربط از این مجموعه، و با شروع روند عضوگیری می کوشد تا با تقویت فرهنگ فعالیت های داوطلبانه و توجه به مقوله توانمندسازی دانشگاهیان، تقویت مهارت های کارآفرینی، ترویج فرهنگ کار تیمی، افزایش روحیه کار جمعی، توسعه فضای اشتغال و کسب و کار، و کاهش بیکاری گام بلندی در راستای تحقق و ایجاد این اهداف بردارد.

مختلف علمی و اجتماعی پدید آورده است. بخش کاروان دانش در باشگاه دانشجویان تلاش دارد با بومی سازی و استفاده از تکنولوژی معماری متحرک پایدار، بهره روری از امکانات آموزشی و کمک آموزشی در دسترس، استفاده از منابع تجدیدپذیر جهت تأمین انرژی مورد نیاز، با ارائه الگویی عینی از معماری پایدار متحرک، زمینه ای مناسب جهت توزیع عادلانه خدمات آموزشی شناختی و فرهنگی در مناطق محروم استان به کمک اعضای باشگاه دانشجویان در راستای آگاه سازی نسل جوان و تربیت رهبران آینده جامعه را ارائه کند. هم چنین، با توجه به عدم توزیع یک نواخت خدمات آموزشی شناختی در جامعه، ارائه الگویی موفق از توزیع عادلانه و تمرکز زدایی از خدمات آموزشی پایدار در جامعه با رویکرد توانمندسازی مناطق محروم جهت ایجاد زمینه مشارکت مردمی در امر توسعه زیست محیطی، فرهنگی و اقتصادی پایدار، از اهداف مهم این پروژه است. امروزه با گسترش وسیع سطح کمی دانشگاه های کشور و نیز اشتغال جمع کثیری از مردم کشور به فعالیت های دانشگاهی، زنجیره ای گسترده از پتانسیل های مختلف در سطح دانشگاه ها به وجود آمده است؛ از این جهت باشگاه دانشجویان با ایجاد کارگروه نوآوری و توسعه و با هدف فراهم آوردن زمینه مناسب برای تجلی استعدادها و برانگیختن روحیه مشارکت جمعی و خلاقیت و شکوفایی اقتصادی، صنعتی و پژوهشی، جهت سرمایه گذاری و پیش گیری و آینده پژوهی فرصت ها و تهدیدهای پیش روی دانشگاه و استان جهت سرمایه گذاری در راستای

#پویش خانه فرهنگ ایرانی

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
مرکز پژوهشی ادبیات تحلیلی و تطبیقی اسراء

احیای زبان و ادبیات فارسی

با خانواده‌مان
هر روز یک رباعی
بخوانیم و حفظ کنیم

اول مهرماه الی ۱۵ اسفندماه ۹۹
تاریخ آزمون: ۲۰ اسفندماه ۹۹

دریافت گواهی معتبر
خوانش و حفظ رباعیات خیام

 asralearn.ir

  @asralearn

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری